

Pod Nedeckým zámkom, ktorý sa týči nad bystrým Dunajcom zhromaždili sa v prvú septembrovú nedeľu funkcionári a členovia Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, mladí i starší ženy i muži z tejto oblasti Spiša, ako aj delegácie z ostatných spišských dediniek, zo Zelova a Oravy, z Kucova a Gęsińca, ba i z Varšavy.

Dôstojne a s pocitom hlbokej angažovanosti zišli sa tu, aby svoju prítomnosťou na slávnostnom pléne Ústredného výboru Spoločnosti spoločne uctili 25. výročie Ľudového Poľska, aby vzdali hold hrdinským obrancom Poľska v septembri 1939 a v neskôrších rokoch druhej svetovej vojny, aby pripomenuli spoločné dejiny, tradície a bratstvo zbraní Slovákov, Poliakov a Čechov v spoľnom boji proti fašizmu. Prišli sem, aby spoločne zhodnotili výsledky práce uplynulého štvrtstoročia a zároveň aj rozvoj a výsledky dosiahnuté českou a slovenskou menšinou v Poľsku v pestovaní svojich tradícií a národnej kultúry, no súčasne aby uistili Ľudovú vládu, že ich pevná jednota s celou poľskou spoločnosťou a ich pocity hlbokej vlastenectva sú a budú hnacím motorm spoločenskej aktivity Spoločnosti a jej členov.

Na plénum, ktoré sa stalo veľkou manifestáciou prišli pozvaní predstaviteľia stranických a štátnych orgánov: z Nowotarského okresu a hostia z Krakova, Lodže, Varšavy, Strzelina ba i zo Slovenska.

Prípravy na plénum konali sa už dlhšie na Ústrednom výbere, Obvodných výboroch a miestnych skupinách, ako aj v súboroch KSČaS v Zelove, na Orave a Spiši, ale v sobotu sa rozbehli živším tempom. Na južnom úbočí zámockej hory, tam kde kedysi poddaní, zvaní „zelerzami“ alebo „pańszezarami“, nesmeli vstúpiť, sa stavalo pódiu a vysoké stožiare, na ktoré sa vyťahovali vlajky, bieločervená, červená a bieločervená s modrým trojuholníkom — vlajky, ktoré vyjadrovali nerozlučný zväzok vlastenectva a internacionalizmu, oboch týchto rozhodujúcich a nerozlučných prúdov v občianskom vedomí našej spoločnosti.

Na Nedeckom zámku, ktorý bol svedkom búrlivých a menlivých dejín tejto zeme, zorganizovali výstavu Ľudovej tvorivosti členov Spoločnosti. Medzi exponátnymi, drevenými výrobkami, kobercami, olejomaľbami a maľbami na skle boli práce Andreja Gombóša z Jurgova a jeho dcéry Márie, Lídie Mšalovej z Hornej Zubrice, Františka Kolkoviča z Krościenka, Karola Kulaviaka z Dolnej Zubrice, Jána Vojtasa z Jurgova a iných.

Poniže pódia, priamo pod zámkom nakladli veľku vatru z hrubých klátov. Neďaleko stali stánky potravinárskeho obchodu dobre zásobené ovocím, nápojmi, sladkosťami atď. Inštalovali sa amplióny, vešali kvety. Práca sa skončila v neskôrých večerných hodinách.

Ústrednému výboru KSČaS pri zdolavaní organizačných ťažkostí výdatnú pomoc a rady počas príprav poskytli okresné orgány s prvým tajomníkom OV PZRS Józefom Nowakom, predstaviteľia USW prezidia Vojvodského národného výboru v Krakove, najmä však súdr. Jan Cholewa, mestní kultúrní činitelia, tajomník straničnej organizácie z Nedece a predseda tunajšieho národného výboru. Ako vždy veľkú starostlivosť aktivistom Spoločnosti zo Zelova venoval vedúci USW prezidia Vojvodského národného výboru v Lodži Aleksander Rybałow. Pomoc poskytli aj okresné orgány z Lasku. Obetavo pracovali funkcionári Spoločnosti a vedenie Ústredného výboru.

V nedeľu už od rána prichádzali autobusy s členmi UV, Obvodných výborov a miestnych skupín, ako aj so súbormi Spoločnosti. Ako prvý prišiel po celonočnej ceste autobus zo Zelova. Končili sa posledné práce pri výzdobe. Súbory mali posledné skúšky. Ostatní sa spolu s občanmi okolitých obcí prechádzali po rozľahlom úbočí, nakupovali v stánkoch s potravinami, piekli klobásku pri horiacej vatre. Zhromaždeným hrali kapely spišského obvodného výboru Spoločnosti a okresných hasičských sborov z Nowého Targu a Limanovej.

V tom istom čase v škole v neďalekej Nedeči sa zhromaždilo 27 žiakov a žiačok, aby sa zúčastnili finále recitátorskej súťaže, ktorú pre slovenskú školskú mládež zo Spiša a Oravy zorganizoval Ústredný výbor KSČaS na počesť 25. výročia PLR.

Urovené súťaže bola veľmi dobrá a komisia nemala asi ľahkú úlohu pri určovaní odmen, keď výsledky neurčila na mieste (po rozhodnutí výsledky uverejnime v nasledujúcom čísle). Mladým výhercom želáme, aby sa mohli zúčastniť recitátorskej súťaže organizovanej Maticou slovenskou. Všetkým želáme, aby sa zúčastnili súťaže na budúci rok a aby dosiahli ešte lepšie výsledky.

(DOKONCENIE NA 8. STR.)

ŽIVOT

KULTURNÉ SOCIAĽNÍ ČASOPIS
OKTOBER • PAŹDZIERNIK • ŘÍJEN Nr 10 1969 CENA 1 ZŁ

IV KONGRES ZBoWiD

Przedstawiciele trzech pokoleń polskich żołnierzy i rewolucjonistów — od sędziwych już bojowników rewolucji 1905 roku po tych, którzy w II wojnie światowej przez długich pięć lat walczyli zarówno w kraju jak i na wszystkich innych frontach — obradowali w Warszawie na IV Krajowym Kongresie Związku Bojowników o Wolność i Demokrację.

Obrady Kongresu, które zbiegły się w czasie z 30 rocznicą wybuchu II wojny światowej i 25-leciem Polski Ludowej — uwypukili nieprzemijający wkład narodu polskiego w historyczne zwycięstwo nad hitlerowskim faszyzmem.

Dominantą obrad IV Kongresu ZBoWiD była troska jak najlepiej przekazywać tradycje walk o wolność i socjalizm młodemu pokoleniu, aby stali się dlań natchnieniem w budowie przyszłości. Była też troska o dalsze pogłębienie jedności działania, o dalszą aktywizację wszystkich członków w ramach Frontu Jedności Narodu.

Po 25 latach budowy nowego ustroju społecznego, można z pełnym przekonaniem stwierdzić, że dla członków ZBoWiD-u zaufanie i wierność Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej jest podstawowa przesiąką ich działania. I to nie tylko w szeregach swojej organizacji, lecz również pozanią, w codziennej, nieraz ciężkiej ale zawsze twórczej pracy we wszystkich środowiskach i grupach społecznych, niezależnie od funkcji i stanowiska które pełnią.

Krew przelana w walce jest dziś cementem utwierdzającym jedność całego narodu. Ta prawda zająńskała pełnym blaskiem podczas kongresowych obrad. Na ten temat oraz o zadaniach ZBoWiD powiedzieli:

JÓZEF CYRANKIEWICZ

Swiadomość trudnej rzeczywistości otaczającego nas świata partia nasza, organizacje społeczne przekazują pokoleniom młodzieży polskiej i uzbierają ją duchowo i ideowo do czekających ją zadań.

ZBoWiD ma tu własny specyficzny odcinek działania. Powinniśmy dążyć do przekazania młodzieży i całemu narodowi naszych wiedzy o tamtej epoce. Budzić zrozumienie i szacunek dla okresu wielkiej próby, jaką była wojna i okupacja, by powstała prawdziwa, rzetelna, udokumentowana historia tych lat, obrazującą słuszną walkę narodu polskiego przeciwko najazdowi hitlerowskemu, prowadzoną wspólnie ze wszystkimi narodami Europy i świata.

MIECZYSŁAW MOCZAR

(...) Ciągle mieliśmy w polu widzenia konieczność wypracowania takich warunków i stworzenia takiego klimatu, aby każdy żołnierzowiec, niezależnie od tego, na jakim froncie II wojny światowej przyszło mu walczyć z hitleryzmem, niezależnie z jakim środowiskiem ruchu oporu związana była jego aktywna walka z okupantem, uważały Związek Bojowników za swoją własną rodzinę. Staraliśmy się i w dalszym ciągu usilnie staramy się o wytworzenie takiej atmosfery wewnętrz Związku, która integrowałaby nasze rzesze członkowskie w imię najlepiej pojętej służby dla kraju i służby dla swojego narodu.

★

Zjazd wybrał nowe władze ZBoWiD i uchwalił zmiany w statucie: Prezesem Rady Naczelnej został — JÓZEF CYRANKIEWICZ. Prezesem Zarządu Głównego — MIECZYSŁAW MOCZAR. Sekretarzem Generalnym — KAZIMIERZ RUSINEK.

Zmiany statutowe zakreślały ramy ideowo-programowe działalności Związku, oraz umożliwiały ich rozszerzenie, zgodnie z przyznana ZBoWiD rangą stowarzyszenia wyższej użyteczności. Pozwalały na przynależność do Związku uczestników walk narodowo-wyzwoleńczych sprzed i z okresu I wojny światowej, oraz na roztoczenie opieki nad rodzinami zmartwych już po wojnie bojowników o wolność i demokrację.

LIST DO WŁADYSLAWA GOMULKI

My, bojownicy rewolucji, żołnierze i partyzanci którzy walczyli o wolność i społeczeństwo wyzwolenie narodu, płacąc krvia, męką w obozach faszystowskich i więzieniach, rozumiemy dobrze swój powszedni, dzisiejszy obowiązek.

Dlatego zapewniamy Was, drogi Towarzyszu Wiesławie, uroczyście, że póki nam starczy sił, do ostatniego tchu będziemy pracowali nad umocnieniem socjalizmu, rozbudową i podniesieniem międzynarodowego znaczenia Polski Ludowej.

Drogowskazem dla nas pozostało zawsze linia polityczna Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, przewodniczącej narodu w budowie socjalistycznej Ojczyzny.

Zyczymy Wam osobiście, drogi Towarzyszu Wiesławie, dużo zdrowia i sił.

Straničko vládna delegácia PLR pod vedením sídru. Władysława Gomulku, J. Cyrankiewicza, ktoréj členmi boli aj B. Jaszczenko a S. Jeďrychowski navštívila Moskvu kde prevedla rozhovory s vedením strany a vlády ZSSR, so ss. L. Brežnevom, A. Kosyginom a A. Kirilenkom. Na záver rokovaní bolo uverejnené spoločné komuniké.

Na snímke počas rozhovorov na Kremlí: zprava polská delegácia s Władysławom Gomulkom a Józefom Cyrankiewicrom, zľava sovietska delegácia s L. Brežnevom a A. Kosyginom.

20 ROKOV NDR

Pod heslami ďalšieho všeobecného upevňovania Nemeckej demokratickej republiky, ďalšieho upevňovania bratského priateľstva a spojenectva so Sovietskym zväzom, Poľskou ľudovou republikou a všetkými socialistickými krajinami, boja za európsku bezpečnosť, proti revanšistickej a neohitlerovským silám v Západnom Nemecku sa konali v Berline a v celej republike mohutné demonštrácie na počesť jubilea dvadsaťročia NDR.

V hlavnom meste NDR na manifestácii sa zhromaždili statisíce osôb. Dlhodržiace vrelé ovácie obyvateľstva privítali popredných predstaviteľov NDR a stranicko-vládne delegácie socialistických krajín, ktoré spolu s predstaviteľmi viac ako 80 štátov celého sveta zaujali miesta na čestnej tribúne.

Osláv sa zúčastnili srdečne pozdavovaní: L. Brežnev generálny tajomník UV KSČS, W. Gomulka prvý tajomník UV PZRS, premiér J. Cyrankiewicz, G. Husák prvý tajomník UV KSČS, J. Kadar prvý tajomník UV MSRS, T. Živkov prvý tajomník UV BKS a premiér, J. Čedenbal prvý tajomník UV MLRS, ako aj iní predstaviteľia a členovia stranicko-vládnych delegácií.

W. Ulbricht vo svojom prejave vyzval všetky krajiny sveta, aby uznali NDR.

PREZIDENT VDR

Národné zhromaždenie Vietnamskej demokratickej republiky zvolilo za prezidenta VDR 81-ročného Ton Duc Thanga doterajšieho viceprezidenta. Ton Duc Thang je veteránom vietnamskeho národnoslobodzovacieho hnutia. Novým viceprezidentom bol zvolený 65-ročný Nguyen Luong Banga, takisto starý bojovník revolučného a národnoslobodzovacieho hnutia.

VEL'KÉ MANÉVRE

Na tridsiate výročie septembrových bojov, v ktorých osamotení poľskí vojaci bránili krajinu, na území Poľska sa konali veľké manévre ozbrojených sil čienskych štátov Varšavskej zmluvy pod heslom Odra-Nisa 69. Manévre dokázali vysoký stupeň pripravenosti a bojuschopnosti vojsk. Boli však aj udalosťou politického charakteru. Manévrov, ktoré sa konali pod velením poľského ministra národnej obrany armádnego generála Wojciecha Jeruzelského, sa zúčastnili vydelenej jednotky vojsk Poľska, ZSSR, CSSR a NDR.

Dva dni pozorovali manévre členovia vedenia strany a vlády na čele s Władysławom Gomulkom, Józefom Cyrankiewiczem a Marianom Spychalskim.

Poprední velitelia ozbrojených sil spriateľených krajín s ministrom obrany ZSSR maršalom Andrejom Grečkom a veliteľom ozbrojených sôr Varšavskej zmluvy maršalom Ivanom Jakubowskym na čele boli počas manévrov v Poľsku a zúčastnili sa manifestácie vo Vroclavi, ktorou sa skončili manévre.

RÍJEN 1943

V dubnu 1943 vláda Sovětského svazu vyjádřila svůj souhlas a udělila pomoc při vytváření nové polské ozbrojené moci v SSSR. O měsíc později se začala organizovat 1. pěší divize Tadeusze Kościuszka. Ve dnech 12.-13. října téhož roku vybojovali „Kościuszko“ svou první historickou bitvu u Lenina. Zvláštní rozkaz gen. brig. K. Swierczewského, který byl uveden ve „Wolna Polska“ oznamoval:

„Podle posledních zpráv dne 12. t.m. 1. pěší divize Tadeusze Kościuszka prohrála obrannou německou linii a spinula úkol dne. Cest a sláva 1. divizi Tadeusze Kościuszka, která nám vlastní krví otevří první bránu na cestě do milované vlasti... Cest a sláva prvním hrdinům, kteří polehlí v boji za volné, nezávislé a demokratické Polsko.“

V téže době, kdy „Kościuszko“ bojovali u Lenina, ve vlasti se odehrávaly lité boje s okupantem. 12. října oddil Lidové gardy Bartosze Głowackého společně se sovětskými partyzáni se vyprádal s hitlerovskou trestnou expedicií v chrobberských lesích. Způsobil jí těžké ztráty, přestože nepřítel použil děl, moždíř a lehkých tanků.

Plénum UV KSSS, ktoré sa konalo v Bratislavе začiatkom októbra t.r. sa pine stotožnilo s výsledkami septembrového plénu UV KSČS a jeho hodnotením vývoja spoločnosti i priatými závermi.

Den, ve kterém se uskutečnila bitva u Lenina — 12. října — se nazývá zapsal do dejin poľské armády. Je jejím svátkem.

V SLUŽBE NÁRODA

V článku uverejnenom na stránkach Trybuny Ludu minister vnútra súdružstva K. Švitala o. napisal „... po prvýkrát v dejinách nášho národa, v socialistickom zriadení vznikol bezpečnostný apárt spojený s masami pracujúcimi, nimi povolaný k životu, ktorý stráži ich záujmy.“

Je to najlepšia a súčasne najlepšia charakteristika nášho bezpečnostného apártu. Orgány, ktorých funkcionári vyrástli v Ludu, cez štvrtstoročie ich tažké, zložité práce, viedli triedny inštinkt. Práve tento inštinkt diktoval im, synom rolníkov a robotníkov, partizánom AL, GL a BC, ešte pred skončením vojny, aby dobrovoľne brali do svojich rúk záležitosť ochrany verejného poriadku, strážili hodnoty, ktoré priniesol Júly manifest.

Triedny inštinkt a vlastenectvo, dve súradnice kompasu, ktoré ukazovali cestu vedúcu cez roky tažkých skúšok a odriekaní po dnešný deň. Deň, v ktorom oslavujeme strieborné jubileum bezpečnostných orgánov, hľadíme na túto cestu s obdivom a vdakom za námahu, obetavosť a hlbokú oddanosť v službe národa.

MOSKVA

Najvyšší soviet a Rada ministrov ZSSR zasáli do Číny pozdravný telegram v súvislosti s 20-výročím ČLR. Telegram zdôrazňuje jednotu záujmov obidvoch krajín, ktorá je zárukou vytvorenia trvalých základov pre zachovanie a rozvoj priateľstva medzi Činou a ZSSR.

PEKING

Za prítomnosti Mao Tse-tunga sa konala v Pekingu veľká manifestácia pri príležitosti 20-výročia ČLR. Pekingské rádio podčiaklo, že „je vidiť, že Mao Tse-tung je celkom zdravý“. Okrem toho zdôraznili, že popri Mao Tse-tungovi a jeho zástupcovi Lin Piao na tribúne bol Cou En-lai, Kang Sen a Cen Po-ta.

ROZHODNUTIA

KSČS

Ustredný výbor KSČS na svojom septembrovom zasadnutí v Prahe schválil radu dôležitých uznesení.

Bolo zrušené rozhodnutie z 19. júla 1968 o odmietnutí účasti KSČS na porade piatich komunistických strán vo Varšave ako aj uznesenie Predsedníctva UV KSČS z 21. augusta 1968 týkajúce sa vstupu spojeneckých vojsk piatich čienských štátov Varšavskej zmluvy. Uznesenie charakterizuje vstup spojeneckých vojsk ako diktovaný záujmami obrany socializmu. Uznesenie odmietla tzv. vysočanský zväz strany, ktorý sa konal 21. augusta m.r. v Prahe na Vysokanoch, jeho dokumenty a výsledky vyhlasuje za neplatné.

Plénum schválilo uznesenie o kádrových zmenenach týkajúcich sa tých stranických činitiel, ktorí boli zodpovední za rok 1968.

Plénum vylúčilo z radov členov UV řesť osôb (medzi nimi ním Jozefa Smrkovského, ktorý má byť tiež odvolaný z funkcie v Snemovni ľudu) a jedného kandidáta UV KSČS. Z radov členov UV a zo strany boli vylúčené tri osoby o. n. gen. V. Prchliš. Dvadsať členovia UV KSČS odšli zo svojich funkcií na vlasnú žiadosť.

Alexander Dubček bol odvolaný z funkcie člena Predsedníctva UV KSČS bol zvolený Jozef Kempný.

Do funkcie premiéra novej federálnej výšdy menoval prezident ČSSR Ludvík Svoboda opäťovne Oldřicha Černíka. Medzi 6 podpredsedmi výšdy sú Štyria novomenovaní. Vo funkciách ministrov federálnej výšdy sú zmeny avšak netvárajú sa ministerstva zahraničných vecí, obrany a vnitra.

Plénum UV KSSS, ktoré sa konalo v Bratislavе začiatkom októbra t.r. sa pine stotožnilo s výsledkami septembrového plénu UV KSČS a jeho hodnotením vývoja spoločnosti i priatými závermi.

Vyjadriло svoju dôveru a podporu novému vedeniu KSČS na čele s prvým tajomníkom s. dr. G. Husákom v rozhodnom boji o prekonanie krízy v strane a spoločnosti.

Plénum kooptovalo za členov UV KSSS dvadsať štyroch súdruhov, preradilo V. Mihálku z kandidáta za člena UV, na vlastnú žiadosť z funkcie člena UV KSSS uvoľnilo sedmich členov, vylúčilo z UV dvoch členov a z Predsedníctva uvoľnilo dvoch členov a vylúčilo zo strany dvoch členov.

Za členov Predsedníctva UV KSSS boli schváleni: J. Janík, E. Pezár a M. Válek, za člena sekretariátu J. Janík.

Z ORGANIZAČNÉHO ŽIVOTA KSČS

Dňa 27. septembra t.r. sa v Krakove konalo zasadnutie predsedníctva UV KSČS, ktoré sa zaoberala smernici a úlohami rozvoja kultúrnej pôsobnosti Spoločnosti ako aj organizačnými záležitostami.

Zasadnutie viedol predseda UV Ján Molitoris. Zúčastnili sa ho členovia Hlavnej revíznej komisie, ako aj pozvaní hostia: Česlav Ptáčník, predstaviteľ Administratívneho oddelenia VV PZRS v Krakove, Eugeniusz Satola, tajomník OV PZRS v Nowom Targu, Jan Cholewa a Feliks Bohušek, predstaviteľa vnitorného oddelenia PVNR v Krakove.

Počas prejednávania kultúrnych otázok predsedníctvo kladne zhodnotilo výsledky doterajšej činnosti Spoločnosti, najmä účasť na slávnostach venovaných 25-výročiu PER a festivali, ktorý organizovala Matica slovenská v Martine. Z ohľadom na výsledky dosiahnuté súbornou Spoločnosťou zo Spiša a Oravy predsedníctvo rozhodlo, že zorganizuje reprezentatívny spoločný súbor pre obidva Obvodné výbory. Organizovanie tohto súboru má prebiehať súčasne s prehľovaním rozvoja kultúrnej činnosti každej miestnej skupiny na Orave a Spiši i v českých strediskách.

Počas prejednávania práce klubovní Spoločnosti predsedníctvo poukázalo na prejavujúce sa nedostatky, najmä v oblasti ich pôsobnosti a vybavenia, a schválilo patrénne rozhodnutia v tejto záležitosti.

Predsedníctvo UV KSČS kladne hodnotilo pripravy ochotníckych divadelných súborov Spoločnosti na elimináciu, ktoré malo rozhadnúť o reprezentáciu KSČS na festivale v Martine, pozvanej Maticou slovenskou.

Clenové pléna KSČaS. Zasedání zahájil náměstek předsedy Adam Chalupec.

Dne 7. září se konalo na zámeckém návří v Niedzici v nowotarském okrese slavnostní veřejné plenární zasedání ustředního výboru Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku, jehož se zúčastnili členi hlavní revizní komise a všech výborů oddílu a místních skupin a také vedoucí kulturní činitelé ze všech českých a slovenských skupin v Polsku.

Plenum bylo věnováno jubilejnemu pětadvacetiletí lidového Polska. Uctilo památku hrdinných obránců Polska v září roku 1939 a v letech druhé světové války. Poukázalo na stejný osud a na tradice přátelství a bratrství zbraní národů Polska a Československa ve společném boji s fašismem. Zdůraznilo velký význam socialistických úspěchů lidového Polska, jež nás národ dosáhl za ideologického a politického vedení Polskou sjednocenou dělnickou stranou v uplynulém čtvrtstoletí. Při této příležitosti plenum zdůraznilo společenské, sociální i pracovní úspěchy české a slovenské národnostní menšiny v Polsku a také úspěchy, jež byly získány na úseku rozvoje a prohlubování tradic jejich národní kultury. Plenum bylo současně důkazem jednoty české a slovenské menšiny s celým polským národem a jejího vlasteneckého angažování se v rozvoji země, což je současně základem činnosti Společnosti.

Pléna se zúčastnili zástupci stranických a vládních orgánů: Jerzy Klica — vedoucí administrativního odboru vojvodského výboru PSDS v Krakově, Józef Nowak — 1. tajemník okresního výboru PSDS v Nowém Targu, Jerzy Rusiecki — zástupce ministerstva vnitra, Zbigniew Lewicki — vedoucí Úřadu pro vnitřní záležitosti presidia WRN v Krakově, Aleksander Rybalow — vedoucí Úřadu pro vnitřní záležitosti presidia WRN v Lodži, Włodzimierz Figa — zástupce vedoucího kulturního odboru presidia WRN v Krakově a Stanisław Bodz — náměstek předsedy presidia PRN v Nowém Targu. Dále byli přítomni: Eugeniusz Satola a Tadeusz Barchen — tajemníci okresního výboru PSDS v

PLÉNUM USTŘEDNÍHO VÝBORU KSČaS

Nowém Targu, Jan Cholewa — vedoucí odboru sociálního USW PWRN v Krakově, ss. L. Durman, S. Polak a S. Baran z KP MO v Novém Targu, zástupci PPRN ve Střelné ss. Jan Górecki a Barbara Dąbrowská, Jerzy Marzec — vedoucí odboru vnitřních záloh PPRN v Nowém Targu, s. Elżbieta Kowalská a další zástupci kulturního odboru PPRN v Nowém Targu, pluk. Stanisław Gałek a další členi velitelství okresních sborů požárníků z Nowého Targu, Limanové a Suché. Pléna se zúčastnili také hosté ze Slovenska: prof. dr. Milan Horanský a ing. Lucia Gonosová z Matice slovenské.

Zasedání pléna zahájil a předsedal mu náměstek předsedy hlavního výboru KSČaS Adam Chalupec, šéfredaktor časopisu Život. Referát věnovaný pětadvacetiletí lidového Polska přednesl předseda hlavního výboru KSČaS Jan Molitoris. Jmérem stranických a vládních orgánů se ujal slova Jerzy Klica, zástupce vojvodského výboru PSDS v Krakově. Hovořil také dr. Milan Horanský z Matice slovenské.

Referát předsedy hlavního výboru a projevy hostů uveřejňujeme na dalších stranách časopisu. Zde se však vraťme k slovům redaktora A. Chalupec z jeho zahajovacího projevu; hovořil o šílené politice burzoazní vlády předválečného Polska, která přivedla stát do situace osamocení v tragickém září před třiceti lety. Za tuto osamocenost zaplatil polský národ miliardy obětí a obrovským zničením materiálních hodnot země fašistickou okupací.

Po letech vlasteneckého a hrdinného boje polských vojáků na frontách druhé světové války, partyzáňů a bojovníků odbojového hnutí v okupované vlasti a celého národa, povstalo nové nezávislé a demokratické Polsko. Za takové Polsko, vlast pracujícího lidu, bojovala polská dělnická třída ve spojenectví s rolníky. Do takového Polska mířila válečná cesta polských komunistů a ideje vedoucí sily polské dělnické třídy — Polské dělnické strany. Vyvzývají nejsprávnější ponaučení z

bolestné minulosti národa PDS první vytyčila program národně osvobozenec boje a výstavby Polska, jehož zřízení stojí na základě socialismu, sociální spravedlnosti a bezpečnosti, zajištěné novými zárukami bratrského přátelství a spolupráce s mohutným Sovětským svazem, s bratrským Československem a dalšími státy socialistického tábora. PDS se postavila do čela národa, bojujícího za plné uskutečnění tohoto programu.

Dnes realizujeme historickou i každodenní politiku strany, politiku lepší budoucnosti státu a trvalého míru a spolupráce mezi národy a uvědomujeme si plně naše vlastenecké i internacionální povinnosti; současně citlivě reagujeme na veškerou podvrátnou činnost nepřátele míru a socialismu, všech mluvčích imperialistické hegemonie nad světem a hlasatelů politiky odvety. Nejsme však, a již nikdy nebudeme, ani slabí vnitřně, ani opuštění.

Nazavazují na základní problémy úspěchů dosažených v uplynulém čtvrtstoletí, poukázal mluvčí na společenská a produktivní změny, které u nás nastoupily, na přeměnu státu hospodářsky zaostálého, jehož špatnou situaci dovršila hitlerovská okupace a válečné zničení ve stát s moderní hospodářskou strukturou a novou ekonomickou geografií. Na této tvořivé práci celého národa a jejich výsledcích se podílejí také občané lidového Polska české a slovenské národnosti. Tato menšina, kultivující a rozvíjející svou národní kulturu, současně neustále prohlubuje jednotu s celým polským společenstvím a plní svou vlasteneckou občanskou povinnost.

Na zakončení svého zahajovacího projevu mluvčí tlumočil jménem pléna srdečné a bratrské pozdravy všem Čechům a Slovákům, kteří po druhé straně hranic, v pravlasti — Československé socialistické republike — budují svou socialistickou, šťastnou budoucnost, rozhodně se staví proti silám nepřátele této budoucnosti a spojení v jednotě a spolupráci se státy socialistického tábora bojují za trvalý mír, svobodu a socialismus.

Spojený súbor Spoločnosti zo Spiša a Oravy začal svoju karieru výstupom v Martine. V Nedeci dokázal, že môže byť reprezentačný súborom.

PREJAV PREDSEDU

ÚV KSČaS

JÁNA MOLITORISA

VÁŽENÍ

A MILÍ HOSTIA,

KRAJANIA,

VŠETCI

PRÍTOMNÍ!

Zišli sme sa tu, v tomto prekrásnom údolí na brehu Dunajca, pod mými starobylého Nedeckého zámku, ktorý bol svedkom rôznych historických udalostí, aby sme si prišli využiť významné udalosti, ktoré sa odohrali za života nášho pokolenia a predovšetkým, aby sme oslávili 25. výročie ľudového Polska.

Pred niekolkými dňami, 1. septembra, my, občania Poľskej ľudovej republiky a spolu s nimi celý pokrokový svet si prišli vysvetliť výročie vypuknutia druhej svetovej vojny. Zákerne prepádnutie Poľska nemeckou fašistickou armádou znamenalo začiatok hroznej, vo svojich následkoch najstrašnejšej vojny v dejinách ľudstva, ktorá si vyžiadala veľké obete, milióny životov, nesmierne, neopísateľné straty.

Boli postihnuté mnohé národy a štáty, ale najväčším Poľsko. Dnes s účtom

spomíname hrdinských obrancov Varšavy, Westerplatte, gdanskej pošty, všetkých tých, ktorí v nerovnom boji kládli odpor niekoľkonásobnej presile nepriateľa, obetovali svoje životy v obrane vlasti a ľudskej dôstojnosti. My, príslušníci české a slovenskej národnostnej menšiny sme hrdí, že spolu s poľskými vojakmi bojovala — hoci početne malá — skupina československých vlastencov vedená dnešným prezidentom Československej socialistickej republiky, vtedy plukovníkom Ludvíkom Svobodom.

Dlhé roky trvala druhá svetová vojna, kym národy protihitlerovskej koalície dosiahli konečné víťazstvo. Oslobodila nás hrdinská sovietska armáda, po boku ktorej bojovala poľská, česko-slovenská armáda a iné.

Dovoľte mi, vážení prítomní, aby som tu spomenul Slovenské národné

povstanie. Práve v uplynulých dňoch sa na území celého Československa oslavovalo 25. výročia tohto slávneho boja. Na Slovensku sa konali mohutné manifestácie, spomienkové slávnosti, stretnutia partizánov a povstalcov.

Slovenský ľud v slávnom, hrdinskom povstani vyjadril hlboké vlasteneckvo, túžbu celého národa po slobode a spoločenskom pokroku v bratskom spolužití s českým národom v obnovenej Československej republike, spoločnom štáte Čechov a Slovákov. Boj slovenských povstalcov a partizánov ako masové, ľudové, revolučné hnutie, ktorého vedúcim silou bola Komunistická strana, je natrvalo zapísaný v dejinách druhej svetovej vojny, v dejinách boja poľskových síl so silami spriatelia.

Tohto historického boja sa zúčastnili spolu so slovenským ľudom príslušníci

bratského českého národa, skúsení sovietski partizáni, Poliaci a príslušníci iných národov. Boli medzi nimi aj naši krajania zo Spiša a Oravy. Takto sa Slovenské národné povstanie stalo spoľahlým zápasom našich národov za slobodu a sociálne spravodlivú spoločnosť, prehľbilo tradičné priateľstvo, nadobudlo proletársky, internacionálny charakter. Sloboda, demokracia a socialismus sa stali jeho dedičstvom.

Najväčšiu priamu pomoc slovenskému národu v Povstani poskytol Sovietsky zväz. Na území Zväzu sovietskych socialistických republík sa škobili slovenskí partizáni, odštartovali prichádzali skúsení veliteľia, potrebné zbrane, potraviny, lieky.

(DOKONČENIE NA 4-5. STR.)

Súbor Spoločnosti zo Zelova, ako obvyklé mal zaujímavý a dobre predvedený program.

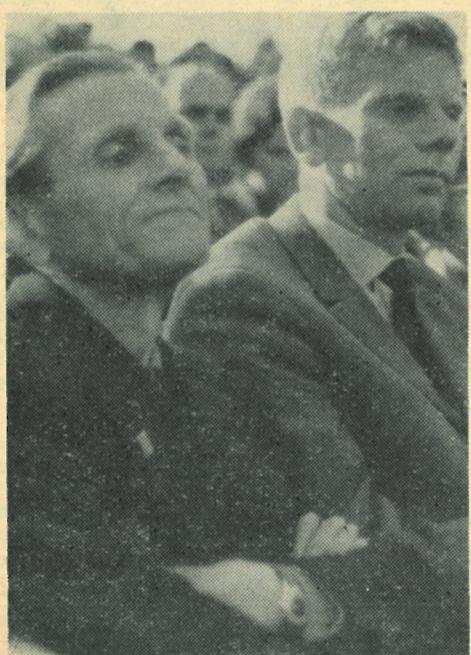
Mnohí partizáni a povstalci padli, mnohí ešte žijú a venujú všetky svoje sily realizácii odkazu ideálov Slovenského národného povstania. Patrí k nim jeden z popredných organizátorov SNP dr. Gustáv Husák, prvý tajomník ÚV KSCS. Prednedávnom Gustáv Husák a armádny generál Ludvík Svoboda, prezident ČSSR vysoko zhodnotili výsledky práce slovenského ľudu a zdôraznili, že obsah a zmysel SNP zohral po oslobodení rozhodujúcu úlohu v boji o socialistický charakter Československej republiky, že je odkazom hodnôt, ktoré majú trvalú platnosť.

Ako v rokoch po oslobodení tak aj dnes československí komunisti vedú nekompromisný boj s revisionistami a protisocialistickými silami a znova sa vracajú k odkazu Povstania, k obetiam, ktoré národy ČSSR priniesli v boji za národnú slobodu, štátnej existenciu a sociálny pokrok.

Koniec druhej svetovej vojny znamenal pre mnohé národy začiatok nového Života. Podobne to bolo aj v prípade Poľska. Poľská robotnícka strana, utvorená ešte v ilegalite, sa staťa hlavným obhajcom národných a spoločenských záujmov poľského národa, spájajúc v jeden celok nezávislosť a socialismus. Pod jej vedením sa v období okupácie zrodili začiatky ľudovej vlády. Poľská robotnícka strana, Ľudová garda a neskôr Ľudová armáda zoskupili vo svojich radoch, v hrdinskom, partizánskom boji najobetavejších vlastencov. V noci z 31. decembra 1943 na 1. januára 1944 vznikla vo Varšave prvá ilegálna ľudová vláda — Krajinská národná rada. Dvadsiateho prvého júla 1944, na prvom kúsku Poľska, oslobođenej sovietskou armádou v Chełmie Lubelskom, bol dekrétom Krajinskej národnej rady utvorený Poľský výbor národného oslobodenia — dočasný orgán výkonnej moci. Postupne, ako bola krajina oslobođovaná sovietskou armádou a armádou Poľského vojska, utvorenou na sovietskom území, partizánske ozbrojené sily bojujúce s okupantom sa spájali s regulárnymi vojskami. Roľníci a poľnohospodárski robotníci preberali do vlastníctva veľkostatkársku pôdu, robotníci tovarne, bane, huty.

Bratstvo v zbrani, zrozené v spoločnom boji sovietskych a poľských vo-

Predstavitelia Oddelení vnútra prezidiu VNV z Lodžu súdr. Aleksander Rybalov a z Krajkova súdr. Jan Cholewa.

jakov, ako aj poľsko-sovietska zmluva o priateľstve a vzájomnej pomoci, podpísaná 21. apríla 1945, znamenali skoncovanie s politikou poľských buržoáznych vlád a prinášali obrat v stáročinných stykoch medzi obidvomi národmi, znamenali trvalé priateľstvo a spoluprácu. Spojenie so Sovietskym zväzom a pevná jednota socialistických krajín spojených spoločným bojom proti imperializmu, a v prvom rade proti západonemeckému militarizmu, proti kolonializmu a neokolonializmu, ako aj boj za zabezpečenie vlastnej budúcnosti a trvalého mieru vo svete sa stali základom zahraničnej politiky Ľudového Poľska, obnoveného v pradavných hraniciach na Odre, Nise a Balte. Dejiny dokázali správnosť tejto politiky, ktorá je zárukou nezávislosti a bezpečnosti Poľska i jeho miesta vo svete. V mene humanistickej solidarity sme za mierovú spoluprácu národom sveta, sme z prediskutovanie problémov spolupráce a bezpečnosti na našom európskom kontinente.

Start Ľudového Poľska do cieľov narodených v Manifeste Poľského výboru národného oslobodenia z 22. júla 1944 sa konal od základov. Buržoázne Poľsko bolo krajinou hospodársky a spoločensky zaostalou. Následky vojny a hitlerovská okupácia vrhli našu krajinu do veľa rokov späť. Skoro jedna štvrtina obyvateľov Poľska padla za obeť německej politiky okupantov, vyše jedna tretina národného majetku bola úplne zničená. Varšava a iné mestá ležali v ruinách. Budovy skoré pol milióna gádzovstiev boli úplne devestované. Milión osôb bolo nemocných na tuberkulózu a niekoľko stotisíc invalidov bolo práceneschopných.

Avšak v podmienkach ľudovej vlády ruky robotníkov a tých, čo zanechali pluhy, aby sa postavili k továrenským strojom i roľníkov, ktorí ostali na roli, aby kŕmili vyhladovenú krajinu, spoločným úsilím podporeným tvorivými myšlienkami pracujúcej inteligencie dvihali krajinu z ruín a škôd, z roka na rok násobili náš ekonomický potenciál.

Moderný priemysel, vidiek, ktorý sa rýchlym tempom civilizuje, stále rastúce požiadavky spoločnosti, taká je tvár našich súčasných dní. Optimistická, napĺňajúca nás odôvodnenou hrdosťou. V priebehu 25 rokov vďaka našej industrializácii priemyslu a socialistickej industrializácii sa viac ako štvrnásobne zvýšil národný dôchodok v porovnaní s predvojným obdobím. A v budúcej päťročnici (1971-75) prírastok národného dôchodku dvojnásobne prekročí celý dôchodok buržoázneho Poľska, priemyselná výroba je viac ako 13-násobne vyššia a do konca tejto päťročnice dosiahne až 15-násobný prírastok. V budúcej päťročnici sa predvída rast výroby o ďalších 45-47%, 6-násobne je vyššia poľnohospodárska výroba, napriek zníženiu o viac ako 23% plochy ornej pôdy, bola likvidovaná nezamestnanosť. Z práce mimo poľnohospodárstva žije skoro 70% obyvateľstva, kym pred vojnou len 46%. Nastal rýchly proces urbanizácie, skoro 52% celkového počtu obyvateľov býva v mestách, pred vojnou len asi 27%. Bolá zovšeobecnená osvetá, je rozvinutá sieť zdravotníctva, starostlivosť o matku a dieťa. Podstatne sa zlepšili životné podmienky pracujúcich.

Dosiahnutá úroveň dovoľuje prechod do novej, vyššej etapy rozvoja socialis-

tickeho národného hospodárstva. Uznesen a V. zjazdu strany, obsiahnuté vo volebnom programe, počas nedávnych volieb spontánne akceptované celou verejnosťou, sa stali pracovným programom novozvolenej vlády. Vytyčujú nový smer, modernizáciu, ktorá zahrnuje nielen techniku a technológiu, ale aj plánovanie a riadenie.

Tento program je pokračovaním vedúcej línie a diela výstavby nového Poľska, nového socialistického života, ktoré vytvárame a rozvíjame, a ktorý sa opiera o pevnú hmotnú a politicko-spoločenské základy, vybudované v priebehu 25 rokov Ľudového Poľska. Opiera sa o jednotu našej spoločnosti, o prehľbjujúce sa občianske a vlastenecké uvedomenie, o rastúcu socialistickú angažovanosť, o stúpajúcu spoločenskú aktivitu všetkých občanov našej krajiny, Poliakov a národnostných menších, veriacich i neveriacich, viacích, ktorým je blízke a pre ktorých je dôležité dobro Ľudového Poľska, aby sa nám lepšie žilo, aby naša vlast patrila medzi popredné v oblasti spoločenského zriaďania, kultúry, výroby a efektivity práce. Táto cesta nie je ľahká, ale jediná pre nás, pre ktorých Ľudové Poľsko je spoločným domovom.

A taktô v ovzduší hlbokého vlasteneckva a hrudostí z výsledkov socialistickej výstavby oslavujeme dva desiatky výročie Poľskej Ľudovej republiky. V sviatočnej náladе, bohatši o skúsenosti povoľnových dejín manifestujeme našu plnú podporu pre vnútornú a zahraničnú politiku, realizovanú Ľudovou vládou pod vedením Poľskej zjednotenej robotníckej strany.

Táto situácia, prehľbená v rokoch vojny ujmami a komplexami, dedičstvom predošlého obdobia, celkom iste mala svoj vplyv na neskôršie, nie vždy správne vytváranie sa národnostných vzťahov v tejto oblasti. Najmä preto, že popri dvoch skupinách s vyhnaným pocitom slovenskej alebo poľskej národnej príslušnosti, v dôsledku rôznych historických procesov a politických výkrov bola tu skupina občanov, ktorej národné povedomie nebolo konkretizované. Existencia tejto skupiny bola však v minulosti využívaná pri prejavujúcich sa tu národnostných konfliktoch.

Okrem toho niektorí kňazi na Spiši a Orave svojou reákciou politikou sa snažili, rozdúchať národnostné väzne, a takto vyvolané spory využívali proti politike strany a Ľudovej vlády, proti záujmom tunajších občanov.

Možnosti rozvoja tvorivej pôsobnosti po prvýkrát pre nás vznikli až v podmienkach Ľudového Poľska, ktoré dôsledne plní hlboko humanitný program výstavby socialismu a demokracie, v plnom rozsahu podporuje tvorivú iniciatívu Čechov a Slovákov. Táto iniciatíva speje k aktivizácii spoločenského života. Ľudové Poľsko vytvorilo našim národnostným menšinám podmienky slobodného rozvoja národnej kultúry, podmienky ekonomickej a kultúrnej rozvoja oblasti obývaných Čechmi a Slovákm. Výsledkom tejto politiky je existencia našej Spoločnosti, ako kultúrnej organizácie Čechov a Slovákov žijúcich v Poľskej Ľudovej republike.

Cinoss Spoločnosti je všeobecná a využíva z pôsobenia, ktoré sa zrodilo

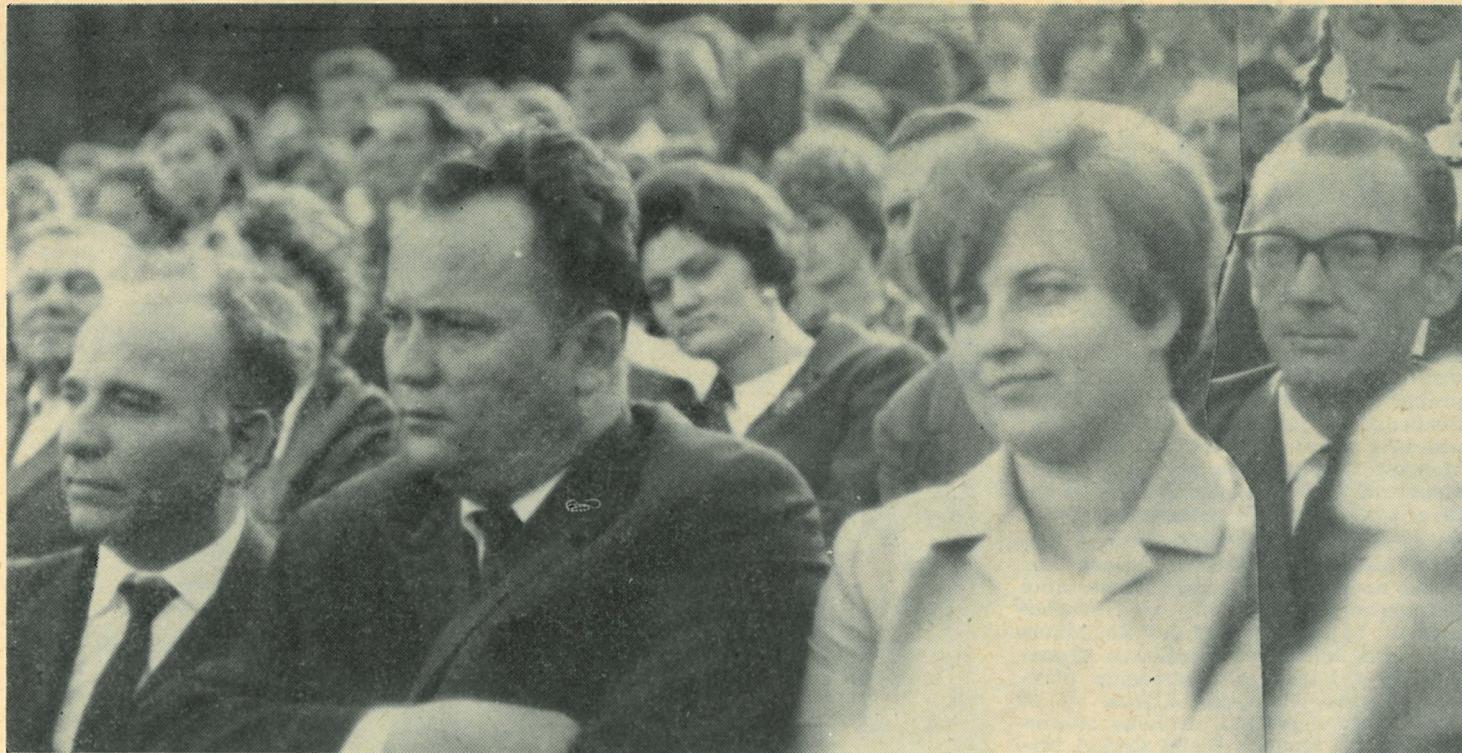
Súbor z Jurkova tančuje na pozadí starého zámku.

VÁŽENÍ PRÍTOMNÍ!

Rôznorodé podujatia, spevy a tanec súborov, hry predvádzané divadelnými krúžkami, hudba kapiel, verše a prejavky, úsmavy a spomienky zaznievajú aj v dedinkách obývaných slovenskou národnostnou menšinou i v českých strediskách, počas jubilejných osláv, na ktorých Spoločnosť ukazuje výsledky svojej práce a oslavuje 25. výročie Poľskej Ľudovej republiky.

Tažké predvojnové roky pocítovali naše národnostné menšiny, no predovšetkým Slováci na Spiši a Orave, kde popri zaostlom a príliš rozdrobenom poľnohospodárstve a primitívnom obrábaní pôli, pri úplnom nedostatku priemyslu, dobrých ciest a elektrického prúdu, ako aj pri prebytku pracovných síl, predvojnová buržoázna vláda všetkými možnými prostriedkami uskutočňovala odnárodnovaciu politiku. Má tiež skupinu umelcov, ktorí reprezentujú rôzne umelecké odvetvia. Má

živelne v dôsledku cieľných požiadaviek našich stredísk. V rámci miestnych skupín Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, ktoré zabezpečujú požiadavky svojich členov, Česi a Slováci v Poľsku pestujú spev, hudbu a tanec, svoju rodinu reč, svoje Ľudové zábavy, zakladajú klubovne, divadelné krúžky, ktoré sú veľmi obľúbené. Premetajú sa české a slovenské filmy. Po celý čas sa rozvíja všeobecná práca Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, krajanskej organizácii, ktorá už jedenásť rokov má svoj tlačový orgán, časopis Život, ktorý vydáva RSW „Prasa“ a ktorý je živým spojcom medzi všetkými Slovákm a Čechmi v Poľsku. Život je verným odrazom života krajanov, ich pracovných výsledkov, udržuje materinský jazyk. Spoločnosť má mnohých obetavých aktivistov medzi staršími a mladšími krajanmi. Má tiež skupinu umelcov, ktorí reprezentujú rôzne umelecké odvetvia. Má

Na prvom pláne hostia pléna: zľava doprava Jerzy Klica vedúci Administratívneho oddelenia VV PZRS v Krakove, Józef Nowak prvý tajomník OV PZRS v Novom Targu, Barbara Dąbrowska predstaviteľka prezidia ONV v Strzeline, Lucia Gonosová činiteľka Matice slovenskej z Bratislavu, Zbigniew Lewicki vedúci Odd. vnútra prezidia VNV v Krakove.

Ľudí, ktorí svoje vedomosti a kvalifikácie nadobudli už v povojsnovom Poľsku.

Dlhá je listina užitočných podujatí, výstav, kurzov a akcií s bohatým spoľočenským obsahom, ktoré sa vykonali v uplynulom období. Podujatí, ktoré boli prehliadkou bohatých tradícii a súčasných možností českej a slovenskej národnostnej menšiny. Je nemožné, aby sme v tomto jednom referáte uviedli celú štatistiku.

Pre určité fažnosti, ktoré vyplývajú najmä z terénnych podmienok, zo zamestnania, z odchodu mladých na sezónne práce a z iných objektívnych príčin naše súbory nie sú stále, nemôžu systematicky pracovať, no aj napriek tomu dosahujú veľmi pekné výsledky, keď nás v rámci svojich možností čestne reprezentujú na rôznych miestnych, okresných, ba aj na celoštátnych podujatiach a prehliadkach. Niektoré z nich, tie najlepšie, dostali aj odmeny a diplomy. Previerkou úrovne našich súborov a pomoci udeľovanej im kultúrnymi orgánmi bola účasť na výstúpeniach v Martine na Martinských národopisných slávnostach, ktoré pre Slovákov zo zahraničia organizovala Matica slovenská.

Ako vždy, tak aj teraz pri tejto príležitosti sa plne prejavila obetavosť členov našich súborov, keď po celodennej namáhavnej práci v období fažkých polnohospodárskych prác ochotne prichádzali na skúšky, aby čestne reprezentovať našu Spoločnosť.

Boli by sme radi, keby tento miešaný súbor Spiša a Oravy utvoril jadro reprezentačného tanecno-speváckeho súboru našej Spoločnosti. Je potrebné, aby sme mu venovali pozornosť, materiálne vybavili a zaistili podmienky k príprave.

A teraz, v období žatvy, štyri naše divadelné súbory sa pripravujú na prehliadku, aby na nej obstáli čo najlepšie, aby sa mohli prihlásiť na účasť v prehliadke očotníckych divadelných súborov v Martine koncom októbra. Okrem toho budú vystupovať v niekoľkých dedinkách pri príležitosti Dňa Novotarského okresu.

Pri tejto príležitosti musíme spomenúť súbory, ktoré prejavujú oživenú činnosť u našich českých krajanov v Zelove. Bolo by dobre, keby si z nich vzali príklad aj ostatné české miestne skupiny, najmä v Kucove.

Naša práca a pôsobnosť sa nekončí kultúrnou činnosťou, lebo krajania, členovia našej Spoločnosti, žijúci v českých strediskách, na Spiši a Orave sa plne zapájajú do spoločenského a hospodárskeho života svojich oblastí. Mnohí z nich sú členmi a aktívnymi pracovníkmi rôznych politických, mládežníckych, spoločenských a hospodárskych organizácií. Na všetkých úspechoch Spoločnosti, ako aj našej oblasti, sa podstatnou mierou podieľajú naši obetaví aktivisti, početní miestni činitelia, ktorí obetavo pracovali a pracujú na svojich gázdovstvach, v dedine, okrese, v našej Spoločnosti. Svojou prácou sa plne podieľajú na rozvoji vidieka, na rozvoji celej krajiny.

Vďaka politike ľudovej vlády, ktorá realizuje program výstavby socializmu, budovateľského úsilia celej spoločnosti, svojpomocným prácam, zmenila sa tvár vidieka. Vybudovali sa nové školy, cesty, hasičské sklady a kultúrne miestnosti, mnohé nové domy a hospodárske objekty. Elektrifikácia, meliorácia, regulovanie riek a potokov, výstavba obchodnej siete, rast kultúry a osvety, zdravotné strediská, autobusové spoje a iné vymoženosť zmenili nás život.

Veľa sa zmenilo v tomto neobvykle krátkom období plnom tvorivej práce, veľa sa zmenilo na nepoznanie nielen na Spiši, Orave a Zelove, ale aj v celom ľudovom Poľsku. Tak sme si už na to zvykli pri dnešnom tempe života, že si už pomaly ani nevšimame tieto zmeny. Rádio, televízor, elektrická práčka v domácnosti alebo motorka, aj traktor na poli sú už dnes samozrejmosťou.

Na dosiahnutých budovateľských úspechoch sa spolu s celým poľským národom aktívne podieľali a podieľajú aj naši krajania. Najaktívnejší členovia našej Spoločnosti obdržali štátne a iné vyznamenania.

Funkcionári Spoločnosti z českých stredisk, z Zelova a Kucova. Prvý zľava Ján Nowak podpredseda UV a predseda Obvodného výboru KSCaS v Zelove.

VÁŽENÍ PRÍTOMNÍ!

Záverom, v mene krajana, v mene všetkých členov našej Spoločnosti, Čechov a Slovákov žijúcich v Poľskej Ľudovej republike, chcel by som uistíť tu prítomných predstaviteľov Poľskej jednotenej robotnickej strany a Ľudovej vlády, že vynaložíme všetko úsilie, všetky svoje schopnosti pre ďalší rozvoj našich dediniek, našej krajiny. Svojou prácou a občianskou uvedomenosťou budeme jednotne s poľským národom plne realizovať úlohy vytyčené stranou a vládou pre spoločné dobro nás všetkých, pre lepší, socialistický zajtrajšok.

Vieme, že cesta k dosiahnutiu vytyčených cieľov nie je ľahká. Prekonali sme už rôzne fažnosti, bolo treba bojovať proti vonkajším a vnútorným nepriateľom. Svetová reakcia, naši neprijatelia a nepriatelia sa stále snažili, snažia a iste sa budú snažiť, aby využiť každú príležitosť k narušovaniu nášho budovateľského úsilia. Ich zámery sú dobre známe, najmä zámery svetového imperializmu, západonemeckých revančistov a neofašistov.

JEDNOTA NÁRODA POD VEDENÍM STRANY, SPOJENECTVO SO SOVIETSKYM ZVÁZOM A VŠETKÝMI SOCIALISTICKÝMI KRAJINAMI SÚ PEVNOU ZÁRUKOU NAŠEJ BUDUCNOSTI.

NIKDY VIAC 1. SEPTEMBER 1939!
NIKDY VIAC VOJNU!

NECH ŽIEJE MIER, BRATSTVO A JEDNOTA KRAJÍN SOCIALISTICKÉHO TÁBORA!

POZDRAVUJEME BRATSKÉ NÁRODY ČESKOSLOVENSKA PRI PRÍLEŽITOSTI 25. VÝROČIA SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO POVSTANIA!

NECH ŽIEJE A NAĎALEJ ROZKVITÁ POESKÁ ĽUDOVÁ REPUBLIKA A POĽSKÁ ZJEDNOTENÁ ROBOTNICKÁ STRANA — MÚDRA VODKYŇA NÁRODA.

Snímky: F. Bednárik, A. Chalupec, J. Deřevová, A. Galuš.

UWAGA!
ATRAKCYJNY DOROCZNY KONKURS „ŻIVOTA”
Z CENNymi NAGRODAMI
WARUNKI TAKIE SAME,
JAK W UBIEGŁYM ROKU

CZY PRZYSTĄPIŁIŚCIE JUŻ DO POZYSKIWANIA PRENUMERATORÓW „ŻIVOTA” NA 1970 ROK? CZAS NAGLI — OSTATECZNY TERMIN DO 10 GRUDNIA. KAŻDY DORECZYCIEL POCZTOWY, AKTYWISTA TOWARZYSTWA KULTURALNEGO CZECHÓW I SŁOWAKÓW W POLSCE, KAŻDY CZYTELNIK MA SZANSE ZDOBYCIA CENNEJ NAGRODY. POD WARUNKIEM POZYSKANIA JAK NAJWIĘKSZEJ ILOŚCI PRENUMERATORÓW „ŻIVOTA” NA 1970 ROK. CELEM ZAKWALIFIKOWANIA SIĘ DO UDZIAŁU W KONKURSIE, NALEŻY LISTY POZYSKANYCH PRENUMERATORÓW WRAZ Z DOWODAMI WPŁATY POCZTOWEJ (KTÓRE ZWRACAMY) PRZESŁAĆ DO REDAKCJI CZASOPISMA „ŻIVOT” (WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37).

SZCZEGÓŁY W LISTOPADOWYM NUMERZE. NIE CZEKAJcie, JUŻ DZIŚ NADSŁAJCIE WYKAZY POZYSKANYCH PRENUMERATORÓW.

ROZWIĄZANIE KONKURSU JUŻ W STYCZNIU 1970 ROKU. NAGRODY CZEKAJĄ NA WAS, MY CZEKAMY NA WASZE ZGŁOSZENIA!

DUKLA - SYMBOL OSLOBODENIA

„Bolo to 17. mája roku 1945. Na historickom Staromestskom námestí v Prahe pochodovali so svojimi bojovými zástavami jednotky 1. československého zboru, ktoré prišli zo Sovietskeho zväzu.

Stál som v hlbokom pohnutí na tribúne, — piše vo svojich pamätiach armádny generál, prezident ČSSR Ludvík Svoboda. Spominal som... Okupácia... Útlak... Vázenia... Koncentrárne tábory... Boje... Zabití a ranení... Dni a noci v zákopoch, v dáždi a mraze... Veľa vyrupeli naši chlapci na frontoch a nás ľud doma počas šiestich rokov... Prešli toľko, koľko veľa pokolení neprejde cez celý svoj život.

Ked sme začínali v Buzuluku, bola nás hrstka, a teraz tí chlapci, čo tu pochoduju, reprezentujú stotisícovú armádu! Vojsko výborne ozbrojene sovietskymi automatmi, minometmi, tankami, stíhačkami, bombardovacími a bojovými lietadlami. Vojsko, čo sa stalo základom našej ľudovej armády.“

Ked odchádzali z okupovanej vlasti do Poľska a neskôr po septembri 1939 ďalej na východ do Sovietskeho zväzu, nevedeli, že uplynú celé roky, kym sa opäť vrátia. Pravda, mnohí z nich sa nevrátili... Bol medzi nimi legendárny veliteľ obrany Sokolova, Čech, kapitán Otakar Jaroš, ktorý ako prvý cudzinec obdržal titul Hrdinu Sovietskeho zväzu. Dlhá séria z guľometu ho zasiahola na bitevnom poli. Nevrátil sa tiež kapitán Ján Nálepka, Slovák od Spišskej Novej Vsi, legendárny veliteľ slovenskej partizánskej jednotky, bojujúcej na sovietskej Ukrajine. Padol v boji o ukrajinské mestočko Ovruc. Bol posmrtny vyznamenaný titulom Hrdina Sovietskeho zväzu a Hrdina Slovenského národného povstania. Tisíce ďalších padlo za slobodu vlasti, mnohí prišli o zdravie, tisíce krvácali z rán na bitevných poliach. Ale tí, čo sa vrátili, reprezentovali armádu bojmi obrozenú, slávnu a výfaznú.

Bojov I. československého armádneho zboru utvoreného na sovietskom území a spomínannej vojenskej priepliadi na Staromestskom námestí v Prahe sa zúčastnili aj Slováci z Poľska, naši krajania z Oravy a Spiša. Spomienky niektorých sme uverejňovali.

Dejiny I. čs. armádneho zboru sa začali pod Uralom v Buzuluku, kde roku

1942 na základe sovietsko-československej dohody o formovaní československých vojenských jednotiek na území ZSSR a za pomocí Sovietskeho zväzu vznikol I. samostatný československý prapor pod velením plukovníka L. Svobodu. Na jar prapor odišiel na vorenežský front, bojoval po boku Sovietskej armády a po prvýkrát sa vyznamenal v ťažkých bojoch pri Sokolove, v ktorých boli zastavené výberané jednotky SS, útočiacie na Charkov.

Do jesene roku 1943 sa prapor rozrástol na I. československú samostatnú brigádu a po preškolení v Novochopersku bojoval o Dnepr. Začiatkom novembra roku 1943 brigáda sa vyznamenala v bojoch o oslobodenie hlavného mesta Ukrajiny Kijeva, za čo dostala rad Suvorova druhého stupňa. Za boje pri Rude a Bielej Cerkvi brigáde udelili rad Bohdana Chmelnického prvého stupňa.

Onedlho, na rozhraní rokov 1943 — 1944 Československá brigáda opäť dokázala bojovú pripravenosť a hrdinstvo svojich vojakov v bojoch pri Žaškove, nad Horným Tikičom a potom v oblasti Lucka. V korsunsko-ševčenkovskej operácii, kde bolo obkľúčených jedenásť hitlerovských divízií, brigáda bojovala na Volyni a veľakrát ju pochválne spomenuli v rozkazoch sovietskeho hlavného veliteľstva.

V tom istom období tisícky slovenských vojakov, ktorí prechádzali na sovietsku stranu, bojovalo v partizánskych jednotkách v Bielorusku, na Ukrajine a na Kryme. Na jar roku 1944 sa v Jefremove pod Moskvou z týchto vojakov sformovala 2. čs. paradesantná brigáda.

10. apríla roku 1944 brigáda bola premenovaná na 1. československý armádny zbor a doplnená 12 tisíci voľných Čechov, ktorí sa dobrovoľne prihlásili do československého vojska.

Nezvyčajne ťažké boje zviedol 1. čs. armádny zbor v Karpatsko-Dukelskej ofenzíve sovietskych vojsk. Hlavným cieľom tejto ofenzívy bolo zlomiť nemeckú obranu západne od Krosna a preraziť na Duklu, Dukelský priesmyk, Svidník a Prešov, čo malo priniesť pomoc slovenským povstalcom.

8. septembra 1944 38 armáda Ukrajinského frontu začala ofenzívnu. Spolu s touto armádou bojoval 1. čs. armádny zbor. Dňa 20. septembra bola oslo-

Dukelský pamätník. Súsošie od akad. sochára Jána Kulieha, laureáta štátnej ceny Kl. Gottwalda.

bodená Dukla. A 28. septembra sa začal útok na Dukelský priesmyk na celej šírke pohraničného hrebeňa.

Niekoľko dní trvali neobyčajne ťažké a vyčerpávajúce boje o prerazenie nemeckých obranných pásiem, ktoré boli husto rozmiestnené na severných úbočiach priesmyku medzi Barwinkom a Zydandowom. Nemecká obrana bola veľmi silná a dobre pripravená. Obranné pásmo s bunkrami, úkrytmi, so sústredenými zbraňami, početnými minovými poliami, boli rozmiestnené pozdĺž horských vrcholcov, ktoré vládli nad dolinami, odkiaľ vychádzali útočiace vojská. Dňa 4. októbra 1. čs. armádny zbor zaútočil smerom na Barwinek, Zydandowu a v urputnom boji dobyl útočné pozície nepriateľa na rozvinutie nového útoku. 6. októbra na svitanie sa začal rozhodujúci úder na Dukelský priesmyk, ktorý prelomil nemeckú obranu. Československí vojaci prešli hranicu a ocitli sa na rodnej

zemí. Na československom území, nad Dukelským priesmykom zaviala československá zástava. Odvtedy je tento deň sviatkom Československej armády.

Dobytie Dukelského priesmyku a boje o prechod cez ňu trvali takmer tri mesiace, do 28. októbra a boli vykúpené krvou československých a sovietskych vojakov, čo padli za vašu i našu slobodu.

Dnes po uplynutí 25 rokov od boja o Duklu, Československo si uctieva pamätku slávnych národooslobodzovacích bojov, skláňa čelá pred padlými hrdinami, no súčasne s dôverou hľadí v ústrety čoraz lepšej budúcnosti. Už nikdy sa nestane objektom medzinárodnej licitácie a nikdy viac jeho národy nepadnú za obef zločinnej agresie.

Silou Československa je bratské prieatelstvo so socialistickými krajinami, so všetkými narodmi milujúcimi mier, ako aj obranná sila členských krajín Varšavskej zmluvy.

TRAJÁNSKÁ KRONIKA

KRONIKA

první tiskar

v Čechách

Otzáka vzniku prvních tiskáren v Čechách je opět předmětem vědeckého zájmu vynikajících znalců dějin evropského tiskařství. Můžeme očekávat nové, zajímavé výsledky jejich bádání.

Události v Československu poněkud odsunuly do pozadí čtenářského zájmu rozhodně nevšední jubileum: pětisté výročí vydání první knihy vytisklé v českém jazyce. Byl to překlad latinského díla Trajánská kronika, jejímž autorem byl Guidodona della Colonna.

Otzáka editora není tak jednoduchá, jak by bylo lze soudit podle řady jubilejných publikací a zmínek v tisku. Kniha, vytisknána v Plzni na rozhraní 1468/69 neznámým knihtiskařem, možná potulným tiskařem, je pro historika českého tiskařství opravdovou záhadou. Totiž, můžeme stěží souhlasit s tím, že tato téměř sta stránek čítající knihu mohla být vytisknána v podmírkách dílny potulného tiskaře. Tím spíše, že faktu poukazují na to, že tentýž blíže neznámý tiskař musel bydlet v Plzni ještě nejméně deset příštích let, protože s použitím těch samých matric vydal několik titulů, již výlučně v jazyce latinském a to ne pro Čechy, nýbrž na „export“.

L. Brevík v roce 1919 ve své Historii českého lidu uvádí, že anonymní tiskař-vydavatel přišel do Plzni z polského území, nejpravděpodobněji po úpadku proslulé konfederace zelenohorské a zvolené v Jihlavě polského Kazimíra Jagellovice českým králem. Pokud víme, král Kazimír neprojevil nějaký horlivý zájem o tuto skutečnost a do domácí války v Čechách se nedal vtáhnout. Již tehdy hledal podporu ne tolik na Západě, co v Litvě. Jeho východní politika se setkávala s příznivým ohlasem u litevské a rudé ruské šlechty. Král Kazimír začal ve své politice zdůrazňovat východní prvky.

Sugesce Brevíka může obsahovat zajímavý a dosti logický smysl: anonymní potulný tiskař opravdu mohl být českého původu, z území podlehajúceho koruny polské. V Polsku Kazimíra již existoval knihtisk. A nejdůležitější je to, že již v roce 1469

pracovala v královské legaci lvovská knihtiskařská dílna, která vznikla několik let dříve. Král Kazimír se živě zajímal o otázky tisku, vydavatelské dílny obklopoval péčí a zachraňoval dokonce tiskaře, kteří se dostali do rukou všemočné cirkevní inkvi-

zice, čímž si velice pohněval polského kardinála — svého vlastního bratra.

Vyskytuje se oprávněná otázka: zda s českým knihtiskem jsou spojeny osudy v Evropě proslulého polského tiskaře „Stanislava del reyno de Polonia“

JEDNOU ZO ZABUDNUTÝCH POVIEDOK ANTONA PAVLOVICA ČECHOVA JE AJ POVIEDKA „ŽIARLIVÝ MUŽ A ODVÁŽNY MILENEC“. PRVÝ RAZ TÚTO POVIEDKU UVEŘEJNILI ROKU 1883 V ČASOPISE „MIRSKIJ TOLK“ V ŠIESTOM ČÍSLE, POD NEZVÝKLÝM PSEUDONYMOM: GAJKA Č. 1010101. OD TÝCH ČIAS POVIEDKA NEBOLA UVEREJNENÁ, OBJAVILA SA AŽ V ROKU 1966 V NEDEEnej PRÍLOHE IZVESTIJA.

Archivár Oblučkov stál pri dverách a načíval. K jeho veľkému úžasu tam, za dverami, sa hovorili veci pri ktorých by zbledol aj čert.

Hovoril sám správca, Archip, Archipyč... Počúvali ho jemu podobné osoby...

— Ozaj a dievča som videl včera, mes amis! — šušťal stareckými ústami. — Zvláštne dievča!

A správca spravil ústami zvuk, aký sa vydáva pri pohľade na chutného jesetera.

— Zvláštne dievča!

— A kde? — opýtal sa jeden z jeho „mes amis“.

— Nedávno, bol som navštívili archívá... Oblučkova... toho, čo sa zbozu ponáša na opicu... Po Novom roku ja všetkých navštievujem... To je svojim spôsobom... ehm... chick... Liberálne! Cha, cha, cha... Ja sa k tebe, chumaj, chovám ako k seberorovnému... Len pozri! Cha, cha, cha! Nuž a majú ma radi... Správca, hovoria, to je nádhera... hm. Nuž, ale... Prišiel som teda k Oblučkovi... Zvoním... Niet ho doma... Je doma niekto? Pani je doma, hovoria mi... Vchádzam... Predstav si, mon chér, maličkú, okrúhlúku, ružovúčku... / Cha, cha, cha... Vstupujem... ona vyskakuje z otomanu a... bledne... Správca sa naňakala... Sadám si. Hovorím jej komplimenty a chytám ju za tučnučkú, okrúhlúčku... briadku...

Oblučkov zbledol a zachmúril sa.

— Chytám ju za... briadku... Ona červenie... Zhovárame sa. Také naivné dievčatko! Na týchto žienkach sa mi úzasne páči naivnosť! Neuznávam iné, ako

— jak sám sebe nazýval vydavatel četných tištíných pravotín italských a španielských.

Dr. J. H. Retinger uvádí, že Stanislav de Polonia pribyl do Sevilly z Čech, kde predtím pôsobil a získal si povest dobrého knihtiskaře.

Nepochází Stanislav de Polonia z rodu českých usedlíků v Lubuskej zemi? Víme, že tiskařskému umění (spíše zdokonalování) se učil u editora neapolského Moravuse. Byl tento knihtiskař českého pôvodu, či lepšie — nepocházel z Moravy? — jak by na to poukazovalo jeho „italské“ jméno? Lze soudit, že tento „Matheo“ z Morav — Moravus — by mohl byť v prímej linii učením vydavatele Trojanské kroniky. A Stanislav de Polonia žákem plzeňského knihtiskaře nemohol byť, protože byl tehdy ještě dítetem (zemrel po roce 1552).

Hrstka týchto zajímavých fakt vrhá na počiatky českého knihtisku úplne jiné svetlo: české tiskařské umění již v počiatkoch dějin evropského knihtisku

Žiarlivý muž a odvážny milenec

naivné! Sadol som si vedla nej na otoman... Neprotiví sa... Beriem ju okolo driečku... Cha, cha, cha... Však len bola peknúčka, diablicka!

Oblučkov zamihal očami a sfialoval v tvári. On, úctivý a plachý človek, pocítil veľkú túžbu udrieť po lysiine jeho prevoschodiťstvo. Úbohý archivár svoju ženu ľubil.

— Klameš! — povedala mi.

— Prisahám! Za... za briadku! Cha, cha, cha... Ja, hovorí, dovolím vám, vaše prevoschodiťstvo, bozkať ma, ale iba preto, že ste dobrý... milý... a cmuk na celo!

Oblučkov pocítil, že sa mu podlamujú kolená. Zubý mu drkotali od zúrivosti.

— Cmuk ma na čelo!... Ja zasa na prsička... Cha, cha! — Také nemehlo ten Oblučkov a takú pôvabnú žienku má! Geniálna! Horela! Plameňom horela!

Nakoniec ma prosila o náramok... Slúbil som jej ho... Cha, cha, cha! V sobotu večer pošlem Oblučkova niekde... do čerta, a ja za ňou... Už vopred vychutnávam... Cha, cha, cha!

Oblučkov začal lapať vzduch... Jednou rukou chytil sa za srdce... Ešte minútu a... viac už nevydrží!

— Nuž a dalej? Ďalej sú tri bodky...? — opýtal sa ma.

— Hm... ako ti to len povedať? Skoro... skoro boli... Už som ju stískal v náruči a... naše pery sa spojili v bozk, keď vošiel Oblučkov... Juj, nepríjemne bolo, samozrejme. Vyrušil nás, hovádo!

Oblučkov nevydržal.

Trasúc sa na celom tele, zabudol na všetko na svete a smädný po pomste schytil klučku a vtrhol do miestnosti, zaliať svetom. V miestnosti za zeleným stolom sedeli traja starci. Fajčili cigary a zaslzenými očkami sa nechápavo pozerali jeden na druhého. Oblučkov sa vrhol ku stolu, zaťať pásťe, zavráchal... Starci upreli na neho udivené plávajúce očká...

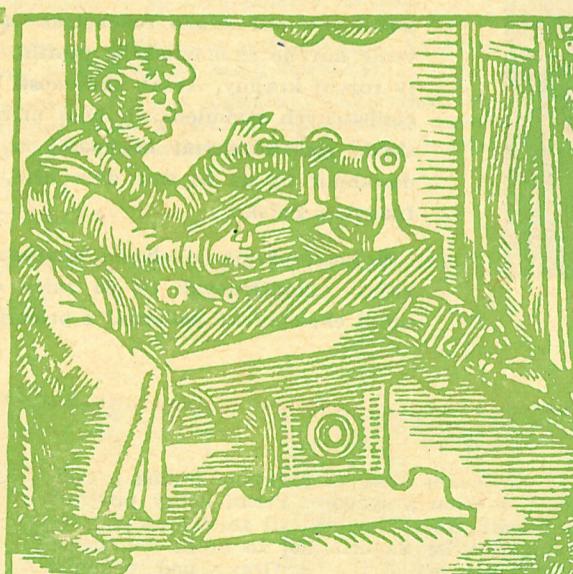
— Čo si želáte? — opýtal sa prísny hlas. — Kto vás... eee... kto vás volal... mladý človek?

— Ja... ja... vaše prevoschodiťstvo... zamumlal Oblučkov, skloniac zo zvyku šiju pred očkami a prísnym hlasom.

— Čo si prajete, há? Vy ste načívali?

— Som vinný, vaše prevoschodiťstvo... keby som vedel... neboli by som prišiel domov... vaše prevoschodiťstvo... Som vinný... Nedovtipil som sa... Prepáčte mi... V sobotu odídem.

Hovoril tieto slová a chcelo sa mu udrieť po ligotajúcej sa lysiine.

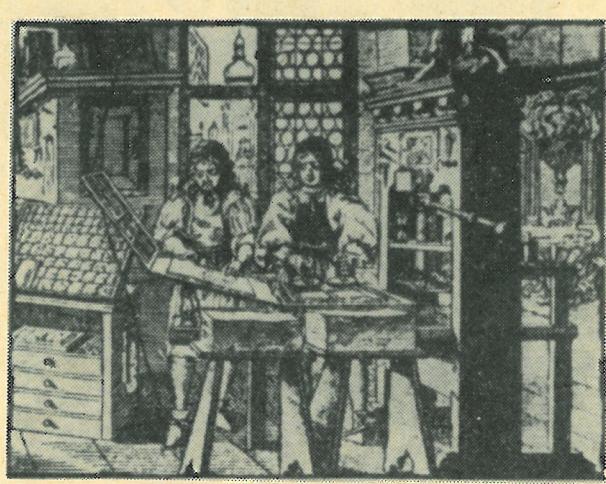
melo již opravdom ďáľky mistry tohto zajímavého remesla. A ještě jedno — arcizajímavé pro českou společnost v polských zemích — prvním českým tiskařem byl pravděpodobně anonymní tiskař narodený na území koruny polské — původem z naší české menšiny.

PANTALEJMON JURJEW

1) Trajánská kronika — jedna strana tohto nádherného českého pravotisku z roku 1469

2) Kráľ Kazimír Jagellovec — ochránce slovanských knihtiskařů

3) Tiskárna Mathea Moravuse

L'UDIA • ROKY — UDALOSTI

OKTÓBER — RÍJEN

- 1.X.1946 — bol v Norimberku vynesený rozsudok nad nacistickými vojnovými zločincami.
- 1.X.1949 — bola vyhlásená Čínska ľudová republika. Státny sviatok ČER.
- 2.X.1869 — narodil sa Mahatma Gándhi, vodca národnoslobodzovacieho boja v Indii (bol zavraždený 30.I.1948 v Delhi).
- 2.X.1944 — podpisanie kapitulácie Varšavského povstania.
- 2.X.1957 — Poľsko prihlásilo v OSN návrh vytvoriť bezatomesné pásмо v strednej Európe.
- 2.X.1963 — v Gdyni bol odozvaný do prevádzky suchý dok, najväčšia investícia lodiarenského priemyslu v päťročníci 1961-65.
- 3.X.1762 — narodil sa v Slanici (zatopenej Oravskou priehradou) Anton Bernolák, významný slovenský osvetovec, kodifikátor prvého spisovného slovenského jazyka (um. 15.I.1813).
- 4.X.1934 — začal sa ozbrojený revolučný boj španielského ľudu proti fašizmu.
- 5.X.1582 — bola prevedená úprava juliánskeho kalendára na gregoriánsky.
- 5.X.1939 — bitka pri Kocku ukončila hrdinský boj poľského národa s hitlerovským vpádom, započatý 1.IX.1939.
- 6.X.1882 — narodil sa Karol Szymanowski, významný poľský hudobný skladateľ a klavírista (um. 29.II.1937).
- 6.X.1944 — v bojovej zostave 38. červenej armády 1. ukrajinského frontu v boji o Dukelsky priesmyk vstúpili ako prví na oslobodené územie Československa vojaci 2. praporu 1. čsl. zboru zo ZSSR. Deň československej armády.
- 7.X.1949 — vyhlásenie Nemeckej demokratickej republiky. Státny sviatok NDR.
- 7.X.1944 — fašisti popravili v Tokiu Richarda Sorge, nemeckého antifašista, významného sovietskeho rozviedčíka na Dalekom východe (nar. 4.X.1895).
- 7.X.1950 — deň 12. októbra bol ustanovený za deň poľskej armády.
- 8.X.1961 — bol otvorený kanál Wieprz-Krzna, najväčšia vodno-melioračná investícia päťročného plánu 1961-1965.
- 11.X.1424 — umrel Ján Žižka z Trocnova, veľký vodca húsiatskych revolučných vojsk, veliteľ českého oddielu bojujúceho pod Grunwaldom proti Križiakom.
- 11.X.1958 — v hute Warszawa bola odozvaná do prevádzky prvá elektrická pec, ako aj komplex oceliarne.
- 12.X.1492 — Kríštof Kolumbus pristal na brehu ostrova Guanahani v skupine Bahamských ostrovov. Tento dátum sa pokladá za dátum objavenia Ameriky.
- 12.-13.X.1943 — I. Koščuszkowska divízia vybojovala prvú Vítazstvú bitku pri Lenino. 12.X. je deň poľskej armády.
- 13.X.1962 — v oblasti koninskéj panvy bola odozvaná do prevádzky najväčšia povrchová baňa hnedého uhlia Pátnov.
- 14.-18.X.1957 — vo Varsave sa konalo prvé zasadnutie Poľsko-československého výboru pre hospodársku spolupácu, ktorý bol zvolaný na základe dohody obidvoch vlád.
- 15.X.1814 — narodil sa Michail Jurijevič Lermontov, veľký ruský romantický básnik (padol v súboji 27.VII.1841).
- 15.X.1944 — v Podbrezovej za SNP Konferencia závodných rad položila základy pre jednotné odborové hnutie na Slovensku.
- 16.X.1830 — narodil sa Ľudovít Kubáň, slovenský historický spisovateľ (um. 29.XI.1869).
- 17.X.1945 — do Varšavy bola privezená urna so srdcom Fryderyka Chopina, ktorú vyviesli fašisti.
- 18.X.1874 — narodil sa Jozef Gregor Tájošký, významný klasik slovenskej literatúry, spisovateľ a dramatik (um. 20.V.1940).
- 18.X.1888 — narodil sa Martin Rázus, významný slovenský realistický spisovateľ (um. 8.VIII.1937).
- 18.X.1945 — bola založená Poľská tlačová agentúra.
- 18.X.1955 — vo Varšave bola založená Spoločnosť pre styky so zahraničnými Poľiakmi — Poľonia.
- 20.X.1945 — vyšlo prvé číslo týždenníka Chlopska Droga.
- 21.X.1941 — hitlerovskí okupanti v odvetnej akcii vyvráždili v Kragujevci v Juhoslováii všetkých mužských obyvateľov (7 000 osôb).
- 21.X. — Deň medzinárodnej solidarity s bojujúcim Vietnámom.
- 22.X.1943 — v lipských lesoch pri Kochanoch jednotky GL bojovali so silnými protipartizánskymi skupinami žandárov, policie, SS a pomocných jednotiek, rozbili útok s výšli z obklúčenia.
- 23.X.1917 — na historickom zasadnutí Ustredného výboru bojševickej strany bola prijatá rezolúcia V. I. Lenina o ozbrojenom povstani.
- 23.X.1944 — v Lubline bola založená Univerzita Márie Skłodowské-Curie.
- 23.-28.X.1963 — Poľsko navštívili sovietski kozmonauti V. Tereszková a V. Bykovskij.
- 24.X. — Deň spojených národov. Tento deň vstúpila do platnosti Charta Organizácie spojených národov podpisána v San Franciscu 26.VI.1945.
- 24.X.1668 — narodil sa Ján Peter Brandl, jeden z najväčších maliarov českého baroka (um. 24.IX.1735).
- 24.X.1797 — narodil sa vo Veselom pri Piešťanoch Stefan Moyzes, slovenský národný buditeľ, publicista a politik, prvý predseda Matice slovenskej, ktorá vznikla 4.VIII.1863.
- 24.X.1942 — odvetná akcia GL vo Varšave na redakciu „Gazdínovky“ Nowy Kurier Warszawski, reštauráciu Mitropa a nemeckú kaviareň Café Club, ako odpoveď na popravu 50 Poľakov, počasné členov PRS, ktorých okupanti obesili 16.X.1942.
- 25.X.1949 — zo Štetinského prístavu vyplávala na svoju prvu plavbu s nákladom uhlia do Belgicka m/s Soldek, prvá loď vybudovaná v Ľudovom Poľsku.
- 27.X.1782 — narodil sa Niccolò Paganini, geniálny taliansky huslista skladateľ (um. 27.V.1840).
- 27.X.1905 — všeobecný štrajk v celom Poľskom kráľovstve — Vrchol revolúcie roku 1905.
- 27.X.1944 — hitlerovské jednotky obsadili Banskú Bystricu, hľavné sídlo Slovenského národného povstania.
- 28.X.1918 — tohto dňa, pred 51 rokmi vznikla Československá republika, spoločné štát Čechov a Slovákov, ktorí po stáročiach cudzej nadvlády si vybojovali národnú slobodu a nezávislosť. V rozpore so záujmami a vôlei ľudu prevzala burzózacia vláda a vytvorila kapitalistický štát.
- 29.X.1815 — sa narodil v Uhoreči Ľudovít Stúr, vodca slovenského národného hnutia v r. 1848/49, vynikajúci spisovateľ, filozof, politik a iniciátor uzákonenia spisovnej slovenčiny (um. 12.I.1856).
- 29.X.1956 — kardinál Wyszyński sa vrátil do hlavného mesta a opäťovne začal zastávať svoj cirkevný úrad.
- 29.X.1958 — plénum CV FNJ založilo Verejný fond výstavy škôl s tisícročia. Bolo vybudovaných tisíce skôl na počesť tisíceho výročia vzniku poľského štátu.
- 30.X.1918 — v Martine pod vedením Matúša Dula, predsedu Slovenskej národnej rady, sa konalo deklarácia zhromaždenia, kde slovenský národ vynesol historický ortie nad rakúsko-uhorskou monarchiou a vo vyhlásenej Deklarácii sa pripojil k Československej republike.

ZPRJAVU JERZYHO KLICU
VEDÚCEHO ADMINISTRATIVNEHO
ODDELENJA VOJVODSKÉHO
VÝBORU PZRS V KRAKOVE

V mene stranickych a vládnych orgánov prehovoril k účastníkom slávnosti Jozef Klica, vedúci Administr. odd. VV PZRS.

Jerzy Klica prehovoril v mene VV PZRS, vojvodských štát-
nych orgánov, ako splnomocnenec ministra vnútra a v mene
stránsko-štátnych orgánaov Nowotarského okresu. Pri príle-
žitosti 25. výročia ľudového Poľska srdiečne podčakoval za prá-
cu našich menších pre rozvoj spoločnej, socialistickej vlasti, za
prácu každého občana na svojom pracovisku a zdôraznil, že
sme dnes na výsledky tejto spoločnej práce všetci hrdí.

Oslavy 25. výročia P.E.R. — povedal J. Klica — sa konajú v roku, keď si pripomíname tridsiate výročie vypuknutia druhej svetovej vojny, ktorá sa začala vpádom fašistických vojsk do Poľska. Príšerné temno okupácie u nás a v mnohých iných krajinách trvalo dlho. Jeho obefou sa stalo obyvateľstvo, ro-

Predstavitelia Spoločensko-administratívneho departementu min. vnútra inšp. Amelia Wiśniewska a náčel. Jerzy Rusiecki.

(DOKONČENIE ZO STR. 1)

Okolo trinástej hodiny za zvukov štátnej hymny otvorili slávnostné plénum. Podpredseda Ústredného výboru KSCaS, šéfredaktor časopisu Život Adam Chalupec predniesol úvodné slovo a predsedal zasadnutiu pléna. Referát predniesol predseda Ústredného výboru Ján Molitoris. Potom, v mene straničkých a štátnych orgánov hovoril vedúci administratívneho oddelenia Vojvodského výboru PZRS súdr. Jerzy Klika. Ďalší prejav mal činiteľ Matice slovenskej prof. dr. Milan Horanský (Referát a prejav uverejňujeme v tomto čísle).

Oficiálnu časť uzavrelo významné vystúpenie Lídy Mšalovej, ktorá už roky je aktivistkou Ústredného výboru KSČaS a učiteľkou v Hornej Zubrici. Lídya Mšalová dostala Strieborny kríž za zásluhy udelený Štátnej rade, ktorý jej odovzdal podpredseda prezidia Okresného národného výboru v Nowom Targu Stanisław

Slávnostné plénium Ústredného výboru KSČaS sa skončilo Internacionálou, bojovou hymnou proletariátu, ktorá je od minulého storočia výzvou adresovanou utlačovateľom robotníckej triedy.

botníci, rolníci a inteligencia, národný majetok, okupácia zničila výsledky práce mnohých pokolení.

Výročie druhej svetovej vojny nás núti, aby sme uvažovali, či história spred tridsiatich rokov musela byť práve taká, či Poľsko mohlo účinne čeliť v septembrovom boji. Žiaľ, odpoveď musí byť záporná, — konštaoval rečník. Ekonomický potenciál a vojenská pripravenosť boli vtedy v Poľsku na oveľa nižšej úrovni v porovnaní s tým, čo reprezentovalo Nemecko, ktoré sa roky pripravovalo na vojnu. September roku 1939 dokázal, že Poľsko malo hrdinský ľud. Počas celého tohto neúrovného boja, po celý čas trvania fašistickej okupácie, prejavovalo sa veľké hrdinstvo a obetavosť, láska k vlasti celého národa, ktorý nikdy nekapituloval. Túto pravdu dokázali vojaci roku 1939, partizáni so zbraňou v ruke, sabotážne akcie, ozbrojený boj, pomoc pre front, ktorý sme utvorili. Ale sami sme nemohli odolať fašistickej presile, postaviť sa proti plánom Hitlera.

Politici, čo reprezentovali záujmy kapitalistov, veľkostatkárov a buržoázie, zaviedli Poľsko do bezvýchodiskovej situácie. Počítali so spojenectvom so západom, so spojenectvom s Francúzskom, no predovšetkým Veľkou Britániou. Dnes už vieme, že tieto spojenectvá, tieto zmluvy uzavreté medzi poľskou buržoáznou vládou a západnými krajinami nepriniesli pomoc osamotenému Poľsku.

Zvíťazili sme po boku a v úzkom spojenectve so Sovietskym zväzom. Toto spojenectvo so socialistickou krajinou, ktoré nám prinieslo oslobodenie, je dôkazom, že bolo jediným východiskom pred septembrom 1939.

J. Klica ďalej o.i. pripomenal ťažké povojnové roky. Krajinu zničená, skoro 40% národného majetku neexistovalo, priemysel a poľnohospodárstvo boli v ruinách, kádre inteligencie vyvráždená.

Pod vedením poľskej robotníckej strany začali sme výstavbu v nových podmienkach socialistického zriadenia. Bola to obrovská, namáhavá robotá. Kladli sme základy novej ekonomiky, ktoré zaručovali rýchly rozvoj národnohospodárstva a prácu pre každého. Prácu, ktorú v medzivojnovom období nie všetci mali, čo si starší obyvatelia na Spiši a Orave dobre pamätajú.

Poniektorí si mysleli, že táto námaha prevyšuje sily jedného pokolenia, vedľ išlo o rekonštrukciu obrovských škôd o utvorenie nového ekonomickej profilu, ktorý by umožňoval rýchly rozvoj krajiny. Avšak skúsenosti dokázali, že v nových, socialistických podmienkach bolo možné, za spolupráce s bratskými socialistickými krajinami za života jedného pokolenia dosiahnuť to, na čo sme dnes hrdí, keď oslavujeme 25 rokov ľudového Poľska.

V takom krátkom období nielenže sme likvidovali následky vojny, rekonštruovali to, čo zničil okupant, ale sme aj znásobili ekonomický potenciál a priemysel. Na každom kroku vy-

rástali nové investičné objekty. V krovsko-
to: Leninova huta, veľké priemyselné podniky
Tarnowe, Obuvnický kombinát v Nowym Targu.
Toto sú výsledky práce celého národa. Môžem
ale súčasne ešte nie sme celkom spokojní.
dostatky, vidíme ďalšie požiadavky, avšak
dostivejšie úlohy, plánujeme svoju prácu na b
sme vyrábali lepšie, lacnejšie, s lepšími pracovo-
mi. Súčasne máme lepšie možnosti rizovať
vravel J. Klica — a to aj preto, lebo máme
na stredných a vysokých školách, miestne vzde-
chadzajúcich z robotníckej triedy a tie dieka-
teligenčia lepšie chápeme požiadavky, ktoré klad

Aby sme mohli realizovať tento program socialistickej vlasti, načrtnutý našou stranou po solidarite a jednotu všetkých tých, čo to mali socialistický program rozvoja, program pôsobenia kladú za svoju základnú úlohu. Sú za miestnosť.

Žiaľ, v súčasnom svete sú ešte množ koní čoval J. Klica — mnohé pokusy o plikladnými, čo chceú mier narušovať, alebo hohli vieme, že vo svete pokračujú surovéjiny, v me, agresia Izraela na arabské kraje Aj v kovej republike, ktorá nesie zodpovednosť za za tých 55 miliónov ľudí, ktorí zahynuli počas vojny, za smrť asi šesť miliónov polskich občanov zničenia práce mnohých pokolení opäť stické sily a oficiálna politika nechce hlasiť s v Európe vznikol v dôsledku druhej stoviej v

J. Klica pokračoval a o.i. zdôrazniléž prog stavby, ktorý si vytýčujeme je nesúhlasné spolitikou a kladením odporu revansistiám ten V takejto situácii je nevyhnutné prebána je socialistických krajín v mene obrany euró, aby stavby mohli realizovať, lebo iba tieto sú sú d'alsí, socialistický rozvoj.

Manifestácia, ktorej sme dnes účastní, —
— a ktorá sa koná pri príležitosti 25. výročia
vo výročie tragického septembra 1939 mala b
vať, aby sme každý svojou pracou, súm ko
jom prispevali k výstavbe a upevňovaniu
nám zaručuje rýchly rozvoj a mier.

Dovoľte mi, — povedal záverom J. Ilica — na koniec ešte raz srdečne zablahoželam pri 1 jubilejného roku a súčasne vám zapriahybám úspechy vo vašej práci pri rozvoji na social-

**NECH ŽIJE LUDOVÁ POESKÁ REPUBLIK
MIER VO SVETE!**

Zaslúžený potlesk zozbierala kapela Společnosti lavy.

V umeleckej časti sa prelínala hudba s recitáciou, tancom a spevom. Veľmi dobrý program predviedli súbory Spoločnosti zo Zelova pod vedením Jerzyho Zagórského, zo Spiša pod vedením Augustyna Bryju, z Oravy pod vedením Józefa Omylaka, detský súbor z Krempach pod vedením Jána Krišíka, ako aj účastníci recitátoreskej súťaže Sławomir Ondica z Dolnej Zubrince, Anna Bizubová a Ludmila Galušová z Krempach i Helena Dlugová z Novej Belej. Osútaži sme sa už zmienili. Zhromaždení živo reagovali na vtipné konferovanie, ktoré predviedol Ludwik Szuba.

Program bol bohatý a rôznorodý, verše a piesne navzájajúce na počiatky vzniku ľudovej vlády a na boje polských vojakov od Oky po Berlín, na spoločné boje so slovenskými povstalcami a partizánmi. Videli sme repertoár český, slovenský a poľský, ľudový zo Spiša a Oravy, nádherné goralské tance, počuli sme hudbu v dobrom predvedení. Učinkujúcich odmenili dlhotrvajúcim potleskom... Potom na pódiu prišiel tanecný orchester. Spoločnosti z Krempach so sólistkou Helenou Pietraszekovou a hudobný súbor miestnej skupiny v Novej Belei a Krampech. Začala sa ľudová veselica...

Adam Chalupec

V krajkom vojvodstve sú nyselné akty v Ošwiecime, v Nowotrigu a mnohých iných. Sme byť teda hrdí, že spolu Vidíme ešte neľavky. Sme čoraz etižiačou prácu budúce roky, aby s lepšími výsledkami realizovali nás program, — to, lebo sú kádrem vzdelaných, mamejelaných ľudí podľa a zaka. Táto nová inovky, ktoré sú naša krajina.

tento sam výstavby sú súčasťou stra potrebujeme mier, že, čo sú mier milujú, čo si program života pracujú. Sme mierové spoluzaží-

šte mnichy, — pokračovali o predné záujmy medzi národy, ktoré byli to urobili. Všetci súrové v vojne vo Vietname, krajiny v Nemeckej spodpovedali to, čo sa stalo, zahynuli druhej svetovej vojsk poľských, za obrovského oživania neofascistického súčtu so stavom, ktorý ruhej svoj vojnou.

čo raznil, program d'alej výzva nerozložený s mierovou zanáškou v NSR. Tne potreba jednoty všetkých brany maby sa plány výsilia tieto umožnou nám zaručiť.

účastník — vravel J. Klicostí 25. mája PER a súčasne 1939, by nás mobilizovalou, svikovaním a postojom upevneniu jednoty, ktorá je.

rom J. — aby som vám blahoželal príležitosti tohto i zaprial ste dosiahli d'alej voji naščalistickej vlasti.

SKÁ REĽKA, NECH ŽIJE

V mene funkcionárov Matice slovenskej, ktorí sa zúčastnili slávnostného pléna ÚV KSCaS prehovoril dr. Milan Horanský. Obracajúc sa na členov Spoločnosti, zástupcov vlády a miestnych orgánov vyjadril potešenie, že sa môže zúčastniť zasadnutia pléna za takého krásneho dňa a v takom krásnom okolí a že sa môže stretnúť s krajanmi. Sme šťastní, — hovoril — že krajania môžu rozvíjať vo svojej vlasti za pomocí Poľskej zjednotenej robotníckej strany a vlády, krajských, okresných a miestnych orgánov svoju národnú kultúru, žiť vo svojej vlasti tak, akoby žili na Slovensku. Sme radi, že vaša práca sa úspešne rozvíja na poli kulturnom a hospodárskom, čoho dôkazom je celková pôsobnosť Spoločnosti, ako aj dnešné stretnutie.

Naväzujúc na slovnostné plénum M. Horanský povedal: — Dovoľte mi, aby som vám zablahoželal k 25. výročiu ľudového Poľska, ktoré dáva základ slobodného roz-

POZDRAV Z MATICE SLOVENSKEJ

Účastníci pléna ÚV KSCaS. Dr. prof. Milan Horanský činiteľ Matice slovenskej pri prejave.

voja vás, ktorí ste tu, v Poľskej ľudovej republike, ktorí tu žijete a ktorí tu, nedaleko Slovenska tvoríte etnickú skupinu.

Ďalej M. Horanský hovoriac o činnosti Matice slovenskej konštatoval, že po druhej svetovej vojne starostlivosť Matice o krajanov v zahraničí a spolupráca s nimi boli malé. Po obrodení Matice slovenskej, — zdôraznil — sa tieto pomery zmenili. Uistil zhromaždených, že Matice slovenská si považuje za svoju povinnosť spolupracovať s krajanmi a bude plne vychádziať v ústrety ich kultúrnym požiadavkam. Vyjadril presvedčenie, že takéto stretnutia krajanov s Maticou sa budú opakovať.

Záverom M. Horanský konštatoval, že úspešná činnosť Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku prehľbuje kultúrnu prácu a povzbudzuje národné povedomie, prispieva k utváraniu hodnôt v prospech ľudového Poľska. Srdečne zaželal mnohé ďalšie úspechy a zakončil slovami:

— NECH ŽIE POĽSKÁ ĽUDOVÁ REPUBLIKA!

— NECH ŽIE BRATSTVO MEDZI SLOVÁKMI, ČECHAMI A POLIAKMI, MEDZI NÁRODAMI MILUJÚCIMI MIER!

PRESLOV LÝDIE MŠALOVEJ

Lida Mšalová, členka UV KSCaS, funkcionárka Spoločnosti na Orave.

Ako sme už písali, boli pri príležitosti 25. výročia vzniku PLR, vyznamenaní funkcionári Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku vysokými štátnymi vyznamenaniami. Medzi nimi bola aj členka ÚV, krajanka Lida Mšalová z Hornnej Zubrice. Ďakujúc za vysoké vyznamenanie, ktoré prevzala na slávnostnom zasadnutí pléna ÚV v Nedeci, krajanka L. Mšalová povedala:

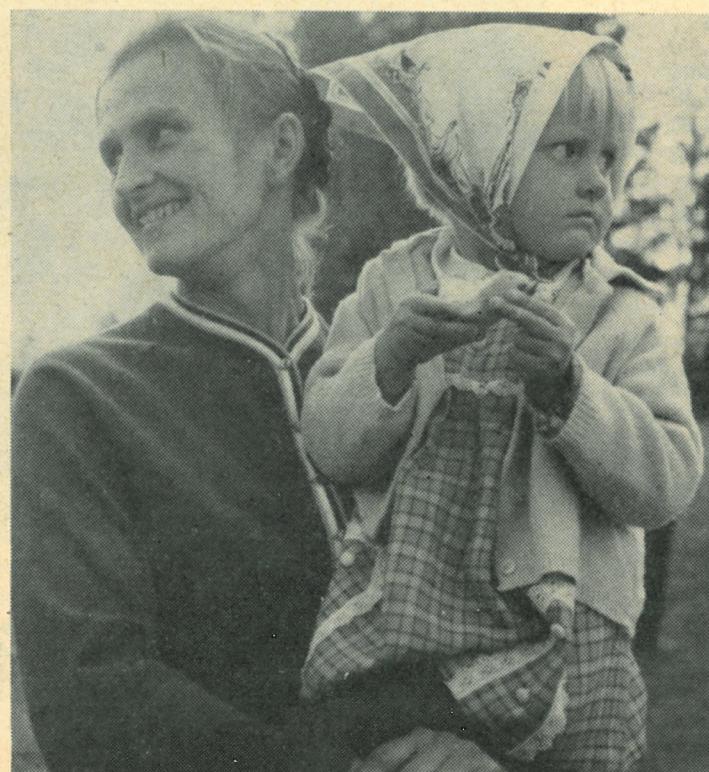
— Dovoľte mi, aby som mohla vyjadriť svoju vrelú vďaku ľudovému Poľsku za toto vysoké vyznamenanie. Som si vedomá toho, že moje zásluhy voči ľudovému Poľsku sú ešte malé, že snahy nepresahovali ramec mojich možností. O to je príjemnejšie konštatovať, že ľudové Poľsko tieto moje dobre snahy videlo a ocenilo ich.

Ked' učiteľ pochvalí žiaka v škole, ten sa mu krásne usmieje. Stačí za štátne vyznamenanie iba úsmievy? Rozhodne nie. Za vysoké štátne vyznamenanie nestačia ani najkrajšie slová vďakys. Toto štátne vyznamenanie si vyžaduje činy, vyžaduje si statčnú prácu.

Preto sa pripojujem ku všetkým, čo boli vyznamenaní a spolu s nimi sa budem snažiť, aby moja práca bola ešte úspešnejšia, aby sa pričinila k rozkvetu a blahu ľudového Poľska.

Pri príležitosti 25. výročia chcem plným hlasom zvolat: ĽUDOVÉMU POĽSKU ČEST!

Súbor školskej mládeže z Krempach.

Krajania z Oravy a zo Spiša pred budovou Matice slovenskej v Martine.

v mene Obvodného výboru KSČaS na Orave i náš súbor piesní a tancov, ktorý vystupoval na národopisných slávnosťach v Martine. Vám zasielam d'akovný list s podpísmi členov zájazdu. Ďakujeme Vám, že ste nám pomohli a sa o to postarali, aby náš súbor mohol vystúpať na Slovensko. Ďalej Vám zasielam kópiu listu odoslaného Matice slovenskej, v ktorom som opísal naše dojmy zo zájazdu.

Milá Matice slovenská,
v mene Obvodného výboru KSČaS na Orave chcel by som Vám, hoci len stručne opísať naše dojmy zo zájazdu do Martina v dňoch od 1. augusta do 7. augusta t.r. Členovia nášho súboru mali veľkú radosť, keď sa dopúčeli z našej milej redakcie Život, že nás Matice slovenská pozýva na národopisné slávnosti do Martina. Skoro sme tomu ani verili necheli, že uvidíme naše krásne Slovensko. Pripravovali sme sa však usilovne. Ko nečne sme dostali list, že Matice slovenská posielala pre nás autobus. Bolo to pre nás veľmi milé prekvapenie, pocitili sme to ako celkom mimoriadnu starostlivosť. Po príchode do Martina sa organizátori slávnosti vzorne postarali o naše ubytovanie, stravovanie a vobec o celý náš pobyt na Slovensku. Veľmi sme sa potěšili, že sa nám dosťalo cti a že súdruh ministerský predsedu prof. Peter Colotka si náš pre nás chvíľku času a vymenil s nami niekoľko slov. Bolo nám veľmi príjemne, keď sa zaujímal o naše kroje a povedal nám, že voľnádeč bol družbom v oravskom kroji. Napospol sme si povídali, že všetci s ktorými sme prišli na Slovensku do styku, boli voči nám veľmi milí.

Môžeme povedať, že hoci stále žijeme medzi horami na

našej hornej Orave, jednako sa nám pozdávalo, že tie slovenské lesy a potoky nás objímajú a túlia k svojmu srdcu. Odbívavali sme aj našich rodiakov, ich pracovitosť. Odbívavali sme krásne mestá, ktoré sme videli — Martin a Žilinu — veľ my starší sme tieto mestá dobre poznali pred vojnou, často sme tam bývali, a dnes sme sa nemohli vyhnádzať, koľké zmeny tam v takom krátkom čase nastali. Ďalej sme si všimli pekné oblie na poliach, stroje, ktoré pracovali a mnogé iné veci. Za celých sedem dní sme sa na Slovensku cítili výborne. Našu plnú vďaku si zaslúžia organizátori nášho zájazdu z Matice slovenskej, ktorí vynaložili toľko práce a obetavosti, aby organizovali a tak výborne pripravili celý program.

Všetci účastníci nášho zájazdu z Oravy čo najsrdečnejšie d'akujú Matici slovenskej, želajú Vám veľa zdravia a úspechov v práci. Na naš krásny pobyt na Slovensku nikdy nezabudneme. Ďakujeme aj našej redakcii Život, že nám pomohla, aby sme mohli do Martina odcestovať. Tak isto d'akujeme Ústrednému výboru KSČaS v Krakove za poskytnutú pomoc.

S úctou

Ján Kovalík

Vážená redakcia Život,

v mene Obvodného výboru a v mene súboru piesní a tancov pri Obvodnom výbere KSČaS na Orave Vám čo najsrdečnejšie d'akujeme, že ste nám pomohli, aby sme sa mohli zúčastniť národopisných slávností v Martine a predviesť tam náš program. Touto cestou chceme tiež podakovať stranickým a administratívnym orgánom v Nowom Targu, ako aj Kultúrnemu domu v Nowom Targu.

Ján Kovalík — predseda Obv. výboru na Orave.

Chovanec Albin — tajomník Obv. výboru na Orave.

Peter Jureczak — predseda MS v Oravke.

Kapuščiak Vendelín — predseda MS v Herkabuze.

Bonk Eugen — predseda MS v Podvuku.

Omylak Jozef — kultúrny inštruktor.

Paniak Ján — podpredseda Obv. v. v Jablonke.

Karnafel Jozef — predseda MS vo Veľkej Lipnici.

Kotlarz,

Lenart,

Kotlarz,

Dworszczak
a iní členovia súboru.

o práci naši kulturní místnosti. Veškeré informace poskytli: predsedu oddílu Jan Nowak, tajemník Wacław Luščiński, páter evangelicko-reformnej cirkve Zdzisław Tranda a Kazimierz Gapik, ktorý je pokladník vedomostí o Zelově.

Krásna fazuľa

Ak si však odmyslíme škandal s nedostatom vody v agronomickom stredisku, ak budeme humoristicky hľadiť na vtip so svätenou vodou, musíme priznať, že agrónom Wojtusiak urobil za veľmi fažkých podmienok kus záslužnej práce a dokázal, že sa tu môže vystopovať viac ako tradičná kapusta. Pre čitateľov, čo bývajú mimo Novej Belej, ilustrujeme faktá snímkami.

V záhrade a skôr na pokusnom políčku pri agronomickom stredisku, ktoré zaberá točko miesta, koľko každý gazda nájde pri svojom gazdovstve, rastie krásny mak. Je to výborný druh maku a iste bude výborný aj do koláčov. Rastie aj zelená fazuľka bez vláken, ktorú tu na okoli vobe nepoznajú. Sú tu aj uhorky. Agrónom sice tvrdí, že mrazy im začkodili, no jednako budú mať ovocie. Radí však, aby rolníci nesadili uhorky priamo do pôdy, ako to on urobil na pokusnom políčku, ale aby vysadzovali sadenie dospelované v skleníkoch. Na pokusnom políčku rastie aj krásny šalát, poniektoří sa nazývajú, že to je kapusta, lebo taký veľký a samozrejme obsahuje aj veľa hodnotných vitamínov. Ďalej sú tu jahody, druh Talisman. Všetci tvrdili, že sa celkom iste nevydaria, a predsa mali veľmi veľké, šťavnateľné a chutné ovocia i napriek tomu, že tento rok neboli priaznivý pre jahody. V záhrade sú konečne ríbezle a egreši. Sú zasadene v dvoch riadkoch, v jednom sú pestované, na druhom rastú divoko. Rozdiel je zrejmý. Viďte, že o záhradu sa musíme staráť. Agrónom zasadil aj ovocné stromy, zatial v týchto podmienkach rastú dobre a dífame, že aj ovocie bude pekné. Už budúci rok sa o tom presvedčíme.

Celkové pokusné políčko agrónoma Boleslavu Wojtusiaku robí dobrý dojem. Stále častejšie sem prichádzajú roľ-

NA NÁVŠTEVE U AGRONÓMA VITAMÍNY POD TATRAMI

Každý človek má nejaké fažkosti. Napríklad Bolesław WOJTUSIAK, agrónom z Novej Belej, má starosti s vodou. Firma SUW z Poronina robila vodovod. Keby prácu boli výkonali správne, stačilo by otvoriť kohútik, no keďže je to nedopadok, agrónom už dva roky nemá vodu. Najhoršie na tom je fakt, že nepomáhajú ani intervencie. A agrónom zasa potrebuje vodu na niečo veľmi dôležité, na pokusné políčko, ktoré má dokázať, že aj v týchto podhorských podmienkach možno dospelovať kvitnúce ruže a zeleninu, ba dokonca aj ovocie. A tak Woj-

Mak je skoro vyšší ako agrónom.

— 17 kusů v hodnote 1 541 zl, také české. Knihy a gram. desky byly naši kulturní místnosti darované kulturním oddorom PPRN v Lasku prostredníctvím PMRN v Zelově.

Dne 16. srpna navštívil již podruhé naši kulturní místnost student lodičkárne Marian Krawczyk, ktorý zde sbírá informace o bydlíciach na území Zelova obyvatelach českého pôvodu a také

tusiak chodí s vedrami po vodu na faru. Roľníci vravia, že všetko mu krásne rastie, lebo polieva svätenou vodou...

níci, aby sa pozreli, ako to všetko rastie. Ale nielen to, prichádzajú aj nakupovať. Vtedy agrónom radi:

— Prečo vydávate peniaze? Sami si zasadte, posejte a ja vám poradím ako.

Mnohí už tie rady využili, obohatili svoj jedálny lístok o honotné vitamíny obsiahnuté v ovoci a zelenine. Ale iní ďalej robia po starom: ale jedia príslovečné zemiaky s kapustou, alebo kupujú zeleninu a ovocie. Nie je ľahké navyknúť ľudí na nové, ale to, čo rastie a kvitne v záhradke — pokúsnom poličku pri agrono-

mickom stredisku — je dobrým príkladom. Pomaly víťazi! Bolo by dobre, keby sa pri agronomickom stredisku zoškupila mládež. Mohol by to byť napr. krúžok mladých záhradkárov alebo niečo podobné. Bola by to užitočná iniciatíva a preto ju predkladáme na uváženie poľnohospodárskym službám tejto oblasti.

Marian Brzoza

NOVÁ BELA

Všetci sa pamäťamež koľko námahy stalo vybavenie súhlasu na otvorenie píly v Novej Belej. Aj naša redakcia sa aktívne podieľala na vybavovaní tohto povolenia. Spoločné úsilie bolo napokon korunované úspechom. Tak teda píla už pracuje. Obsluhuje nie len občanov Novej Belej a Krempách, ale privážajú sem drevo na spracovanie z ďaleka: z Gronia, Lopušnej, Bial-

ky, Tribša Lapš, Čiernej Hory, Duršína a v zime aj z Fridmana. Pílu z poverenia urbára riadi Jan Jordanek a všetci si vysoko cenia kvalitu spracovaného dreva. Urbár zaznamenáva celkom pekné zisky. Tento rok do pokladne prijali už asi sto tisíc zlých. A tak praktické sa snúbi s užitočným.

MB

VEL'KÁ LIPNICA

Kedže mám trošku voľného času, chcel by som vám niečo napísť o našom súbore pri miestnej skupine KSČaS v našej obci. Sme veľmi radi, že máme svoju slovenskú klubovnu. Od kedy je zriadená, môžeme si pozrieť film v televízii, mládež má kde nacvičovať divadelné hry. Práve teraz nacvičuje hru Tovariš a majster. Často si po skúškach aj zatačujú. Naša klubovna,

naša mládež ozaj nemala kde schádzať. Keď potom predsedu našej MS A. Spyru zorganizoval klubovnu, založil sa aj súbor, ktorý viedol a doposiaľ vedie starý aktivista Kramas za Florian. A tak do klubovne prichádzajú nielen mladí, ale aj starší občania a zimné vecery už nie sú také dlhé ako voľkady.

Tento rok oslavujeme 25. výročie ľudového Poľska.

za ktorú vďačíme predovšetkým našej redakcii Život, sa skutočne stala strediskom kultúrneho života našej obce. Pred otvorením klubovne sa

všetci by sme si želali, aby už nikdy nebola vojna, prelievanie krvi, koncentračné tábory a všetko to, načo sa my starší pamäťame. Ja sám som bol v

KREMPACHY

HARCERI PRI BIAŁKE

Tento rok medzi Krempachmi a Novej Belou bolo plno zelených uniform. Boli to nowotargskí harceri, ktorí si tu postavili stany. Eugeniusz SIEMIAN, veliteľ tábora pomenovaného POLANIE, nám povedal, že sa tu mládež cíti znamenite. Na okolí sú výborné podmienky pre harcerské hry a výchovu. Do tábora často prichádzajú na návštenu funkcionári miestnych skupín KSČaS. (Na snímke J.

Bryja a J. Jerdanek medzi harcermi). Medzi funkcionári našej Spoločnosti, občanmi a harcermi sa nadviazali príjemné kontakty, s ktorými sú spokojné obidve stránky, no najmä POLANIA. Bolo by však dobre, keby sa deti našich krajanov mohli budúci rok zúčastniť horcaškého tábora pri mori alebo v niektorom meste, Krakove alebo Varšave. Takýto návrh by

mohli predložiť harceri z Nového Targu tak v rámci tzv. spoločenských požiadaviek, ako aj vo forme svojského re-vanžu.

EMKA

konzentráčnom tábore v rokoch 1942 — 1945, až do oslobodenia.

Vo Veľkej Lipnici je spolu-práca medzi Miestnym národným výborom a našou miestnou skupinou dobrá. Napríklad predsedu našej MS krajana Spyru bol už po štvrtýkrát zvolený do MNV. Všetci sa teraz snažíme podľa svojich možností spoločne pracovať pre zveľadenie našej obce.

Máme však pred sebou ešte veľa práce. Chceli by sme konečne mať most cez rieku, ktorý nám pred štrnásťimi rokmi odnesla voda. Tento rok sa začala výstavba betónového mostu. Ďalej sa pokračuje vo výstavbe cesty do Kicor. Aj od Murovanice začíname budovať novú cestu, ktorá je veľmi potrebná. Ľudia ochotne svojpomocne pracujú a okresné orgány nám pomáhajú. Budeme veľmi radi, keď cesty budú hotové, vedľa sú nesmierne potrebné. Pevne veríme, že všetko, čo sme si predsa vyzvali, dosiahneme, vedľa Krakov odrazu nevybudovali.

Na snímke, ktorú pripojujem, je predsedu našej MS krajana Anton Spyru a členovia súboru, ktorí sa práve schádzajú na skúšku.

K. A.

NOVÁ BELA SPOLOČENSKÉ INICIATÍVY

Občania Novej Belej na Spiši pokračujú v svojpomocných prácach. Na rade je ohrada

POL'NOHOSPODÁRSKE OTÁZKY

Naša zem a moria skrývajú nesmierne rezervy pre ktoré ľudstvo bude nútené siahnúť, ak si má v perspektíve rokov zaistiť do- statočné množstvo potravín. Už roku 2000 na zemeguli bude žiť asi 6 mld. ľudí.

Vedci jednej univerzity v Kalifornii pre- viedli výskum nad užitočnosťou krmenia ošípaných vodnými riasami, ktoré sa vyskytujú vo veľkom množstve v moriach. Výskum spočíval v tom, že krmili ošípané vitamínizovanou krmovinou miešankou z jačmenného šrotu. Pritom prameňom nutne potrebných pre každý organizmus bielkovín bola v jednom prípade rybná múčka a v druhom prípade vodné riasy, pestované vo zvláštnych bazénoch. Jedna skupina ošípaných dostávala krmovinu miešanku obsahujúcu rybnú múčku, druhá skupina sušené riasy.

Počas krmenia neboli zistené žiadne rozdiely v dennom vŕahom prírastku medzi obidvomi skupinami. Mäso ošípaných z obidvoch skupín bolo také isté.

Na základe týchto výskumov bolo zistené, že riasy sú výborným vysokohodnotným krmivom s veľkým obsahom bielkovín, bohatým aj na minerálne sole a tuky. Ďalšie výskumy dokázali, že riasy majú aj malé

množstvo karoténu potrebného pre zvierací organizmus. Preto vedci odporúčali, aby pre zlepšenie kvality miešanky z rias dopĺňovali vitamínami.

SUŠENÉ RIASY KRMIVOM PRE OSÍPANÉ

CERNÍCE BEZ TRŇOV

Ako vieme černice sú veľmi vyhľadávané na trhu pre výbornú chuť a vitamínové hodnoty. Avšak tie, ktoré sú na trhu sú zbiehané v lesoch, pričom ich trnie odstraňuje zberateľov a preto na trhu je ich tak málo. Tieto starosti odpadli pri černiciach bez trňov vypestovaných vo Francúsku. Vedci

obdržali túto rastlinu krížením dvoch druhov. Výsledkom je rastlina, ktorá prvý rok narastia do výšky 2-3 metrov a nasledujúce roky dokonca do výšky 5 metrov. Ovocie tejto rastliny bez trňov sa podobá divoko rastúcim černiciam, ale je väčšie, čierne, lesklé a aromatické. Už druhý rok po zasadení krika tejto novej černice úroda dosiahla 6 kg.

Černice bez trňov môžu sa pestovať v každej pôde, tak v záhradkách, ako aj vo výrobnom merítke. Dobre znášajú tuhé zimy. Sadí sa ich v rozpätí 1,4 do 2 metrov a pri väzuje na kolíky, alebo sa necháva plazit po muroch. Na jar sa musia odrezat tie výhonky, ktoré dávali ovocie minulý rok. Avšak černice bez trňov si vyžadujú pomerne veľa draslíkových hnojív. Ako vedci zistili, tátu rastlina je však málo odolná na hríbove onemocnenia. Práve preto odporúčajú, aby sa ju postrekovalo chemickými prostriedkami na ničenie tejto nemoci.

V Poľsku sa už prevádzajú pokusy aklimatizácie černice bez trňov, preto môžme dúfať, že zanedlho na našom trhu bude oveľa viac tohto chutného a zdravého ovocia. Treba ešte pripomenúť, že černice sú trvanlivejšie, ako ich „príbuzné“ maliny.

Ustredné dožinkové slávnosti na štadióne desaťročia vo Varšave. Na snímke: krojovaná skupina na štadióne.

Foto: CAF

ROL'NÍCKY KALENDÁR

NOVEMBER – LISTOPAD

Tento mesiac končíme zimnú orbu. Na poliach, kde je obvyklé voda, musíme vyorať síkmé brázdy smerom poklesu terénu. Po skončených práciach všetký stroje musíme vyčistiť, ponatierať a umiestiť pod strechou.

Po prvých mrázikoch, keď pôda na kopcoch zamrzne, musíme zakryť zemiaky na zimu.

V novembri končíme zároveň jesenné práce na lúkach a pasienkoch. Z melioračných kanálov musíme spustiť vodu, vycistiť priekopy.

Maštale pre dobytok, ošípané, kone a hydina musia byť pripravené na zimu (zabezpečené pred vlhkou, zimou a prievanmi, zaistená ventilácia). Musíme si dávať pozor, aby sme zvieratá nekrmili zmrznutými zelenými krmivami.

Ak je pekné počasie musíme vyháňať ovce na strníská po d'ateline, suché lúky atď. Krmoviny pripravené z okopanín dávame ovciam po pokrájaní. Ovce musíme strihať. Prvé dva týždne po strihaní musíme dávať o niečo väčšie krmivo-vné dávky ako obyčajne.

Pre ovce si tiež musíme zaistiť výbeh. S kliešťami u oviec bojujeme pomocou azotoxu alebo iných prostriedkov proti hmyzu.

Stále častejšie rolníci nakupujú umelé hnojivá v zime a skladujú ich na gázovstve až do vyvezenia na roľu. Je to správne, lebo v zime majú predsa rolníci viac času, ako na jar, a okrem toho v zime môžeme oveľa lacnejšie nákupiť hojivá, ako počas sezóny.

Avšak nesmieme zabúdať, že umelé hnojivá musia byť patrične uskladnené, aby sa neznehotnili. Spôsob a miesto uskladnenia sú vávislé od chemických a fyzických vlastností jednotlivých druhov umelých hnojív.

Liadok amonný je hnojivom, ktoré sa ľahko rozkladá pod vplyvom vlhka, mal by byť preto uskladnený len vo vreciach a v suchej miestnosti. Nesmieme ho tiež skladovať pri materiáloch, ktoré ľahko horia napr. slama alebo plevy, pretože sa ľahko okysličuje a v prípade požiaru môže byť veľmi nebezpečný. Hrudkovitý liadok nesmie sa rozbiacia kovovým náradím. V podobných podmienkach musíme skladovať liadok výplavatý.

Močovinu, nachádzajúcu sa v polyetylénovom vreci môžeme uskladňovať v provizórnych miest-

nostach a dokonca aj na dvore. To isté hnojivo ale rozbalené, môže sa skladovať len v mimořiadne suchých miestnostiach, lebo následkom vlhká stáva sa mazlavé a spôsobuje fažkosti pri vysievani.

Kyanamid vápenatý ako hnojivo pohlcujúce vlhko, musí byť skladovaný vo vreciach, v sušých miestnostiach.

Liadok vápenno-amonné mal byť skladovaný vo veľmi dobre izolovaných vreciach, v sušých miestnostiach. Ak toto umelé hnojivo skladujeme vo vlhké miestnosti vrecia praskája a znížuje sa hodnota hnojiva.

Síran amonné nepohlcuje vlhko. Preto môžeme ho skladovať aj v provizórnych miestnostiach alebo v kopcoch ak predtým priestor pod ním vyložíme lepenkou alebo silosovým papierom. Z ohľadu na leptavosť nesmie priliehať k múrom alebo diážke z tehál alebo cementu.

Superfosfát môžeme skladovať voľne. Musíme ho len zakryť slamou alebo vrecami. Nesmieme ho však klasť priamo na betónovej dlážke lebo ju zničí, ani v blízkosti slamy a iných ľahko zápalných materiálov. Fosforové a kostné műčky môžeme tiež uskladňovať voľne.

Supertomasovka musí byť skladovaná vo vreciach nakľoko sa ľahko zráža.

Draselna soľ, tak ako aj síran amonné môžeme skladovať voľne v kopcoch v provizórnych miestnostiach, ale musíme si dať pozor aby nepriliehalo priamo k stenám a dlážkam, nakľoko ich môže poškodiť. Môžeme tiež skladovať v kopcoch, zem však vystelieme lepenkou alebo silosovým papierom, tie isté materiály položíme na vrch a prikryjeme vrstvou zeme. Okolo kopca vydlabeme jarček, aby mohla odtekať voda.

Každý druh hnojivá musí byť skladovaný zvlášť.

Musíme sa tiež postarať, aby umelé hnojivá neprišli do styku s krmivami.

Skoro v každom gázovstve sa musí najť miesto, kde sa umelé hnojivá môžu cez zimu uskladniť. Práve preto je správne, ak ich kupujeme pred jarom.

S. D.

PROSÍM O RADU, JAK SE PĚSTUJÍ A OSETRUJÍ VYSÁZENÉ RŮŽE?

Na jaře řežeme keřové i vysokomenné růže ihned po odkrytí. Nakopčené keře opatrne odhrneme motýčkou a zbyvající zeminu rozhrneme. Při řezu odstraníme suché a polámané dřevo i čípky a částečně redukujeme větvíčky, které se křížují. Příliš dlouhé větve, pokud nápadně porušují tvar, můžeme přesadit na vhodný postranní záhon. Jednoleté výhony pokud možno zkracujeme na očko, směrující ven. Cím je vyrůst bujnější a silnější, tím méně zkracujeme a naopak. U starších keřů růží probíráme dvoueté až tříleté větve, aby se keř snížil, zmladil. Letorosty, které mají dát základ květonosným výhonům, seřezáváme podle vzhledu odrůdy; u silně rostoucích na 8-9

jíž jen zkracujeme vrcholky dlouhých letorostů. Řežeme na podzim nebo v zimě.

Šlahounovité růže režemují na jaře, a to ne mnoho, spíše prosvětluji me. Květné letorosty vyrůstají z loňského dřeva, proto staré dřevo občas vyřezáváme a keře zmlazujeme. Letorosty se středně silným růstem zkracujeme o jednu třetinu, slabě rostoucí o polovinu. Nerežemující šlahounovité růže řežeme ihned po odkvětu. Při tom odstraňujeme odkvetlé zdřevnatělé letorosty a odumřelé větve. Postranní letorosty zkracujeme na 7 — 10 oček.

Růže nemají zvláště nároky na půdu, jen kyselé písky jim nesvědčí. Růže okopáváme a zbzavujeme plevelu. V létě je přihnojujeme rozpuštěnými průmyslovými hnojivy, a to na 10 m² 3 dkg ledku, 6 dkg sřánu amonného a 5 dkg

RADÍ
VÁM
ZAHRADNÍK

superfosfátu.

Všechny keřové růže množíme většinou očkováním na kořenový krček šípku, a to v srpnu. Před očkováním odhrábíme zem od kořenového krčku, krček očistíme, uděláme na něm T-řez a zasuneme do něho očko vyříznuté se štítkem kůry. List pod očkem seřízeme, ale řapík ponecháváme. Očko zavážeme lýkem a zem opět k očkovávání místo přihráváme. Během šesti dnů očko přiroste. Po dvou až třech týdnech zem od očkování odhrábíme a povolíme lýko.

Parkové růže, které tvoří jednotlivé velké květy, řežeme tak, že hlavní výhony zkracujeme asi na polovinu a postranní na jedno dobré vyvinuté očko. Růže kvetoucí v latách, tj. růže, které mají charakter planých růží, a pak botanické růže, seřezáváme v roce výsadby na 2 — 3 očka. Silné výhony, které z nich vyraší, tvoří základ keře. V příštích dvou letech keře tvarujeme a pak

odhrábíme a těsně nad očkem šípku ustříhneme. Když očko vyraší a letorost má již 5. až 6. list, zaštípneme ho za 3. a 4. listem, aby rozvětil. Na podzim můžeme sazeničky sázet již na záhon.

Elegantný a pritom veľmi praktický károvaný komplet: športový klobúčik a jednofarebný pulóver vhodne dopĺňuje toto pekné oblečenie na jesenné dni.

ČITATELIA

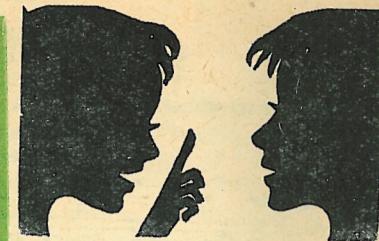
PÍŠU

Hela M.: V obchodoch sa nachádza mnoho prostriedkov pre pestovanie vlasov. Žiaľ predavačky

nevedia príliš veľa o ich použití. Kedy napr. používa tekuťinu Mag alebo emulziu Eva?

Tekutina Mag obsahuje síru, preto pôsobí dezinfekčne na pokožku hlavy a predbieha onemocneniam, na lojotokovom pozadi. Spevňuje vlasys a predbieha vypadávaniu. Mag vtierame denne pomociou kúsku vaty. Emulzia na vlasys sa používa pre spevnenie účesu najmä vtedy ak nepoužívame lak. Emulziu používame keď umývame hlavu, vtierame keď sú vlasys mokré.

JEDNA DRUHEJ RIEKLA

tečnosť omezené priečetnosti.

V období po porodu sa vztahy mezi dcerami a matkami, zvláště byly-li poňekud vlažnejší v určitém období, opäť stávají vrelejšími a srdečnejšími. Cokoliv by je bylo pôzadím rozdelovalo — nyní sa solidarizují — jsou matkami.

Priľa dlouho trvajúce období náladovosti matky ne-ni pro dítě žádoucí ani lhostejná. Ačkoliv první dny života dítěte jsou vyplňeny pouze péčí o fyzickou stránku jeho zdraví, již ve druhém týdnu začíná reagovať na podnety vyššího rádu; jsou to první signály vztahu mezi lidmi.

Jistota mateřských dlaní, samozrejmost, s jakou matka dítě převinuje, koupe, krmí, způsob jak se s ním mazlí, hlas matky, její úsměv, každá radost a nejmenší zármutek jsou dítětem přijímány a vstřebávány stejně tak, jako pokrm.

To vše si musíme uvědomit a zmobilizovat pro toto období všechny psychické síly obou rodičů a nastřadit si velkou zásobu životního optimismu. Uchránime tím dítě před nepříznivým působením, vlastních pocitů strachu, nepevnosti, chimer.

Citatelka z Nowego Targu: Mám osobný preukaz vydaný roku 1954. Ten rok chcem cestovať do cudziny. Bude môj osobný preukaz ešte platný?

Osobné preukazy vydané r. 1954 sú platné do konca r. 1969. Ak však chcete cestovať do cudziny, musíte si ho vymeniť.

Platí tiež nové nariadenie týkajúce sa fotografií do osobných preukazov. Musia byť vykonané na tenkom, lesklom papieri a musia zobrazovať tvár poloprofil fotografovaného.

Z DOMÁCEHO HRNCA

Tapaciromaný gauč môžeme doma vyprášiť ak naň položíme mokrú plachtu. Prach z gauča sa usadzuje na mokrej plachte. Ak plachta po vypálení gauča je veľmi špinavá spláchneme ju a činnosť opakujeme.

Sčernale strieborné lyžičky (najčastejšie od čaju) nože, vidličky a iné predmety zo striebra najlepšie vyčistíme mokrou handričkou namočenou v práškovej kriede alebo keď na ňu položíme trochu obyčajnej zubnej pasty. Po výčistení opláchneme a vyleštíme. Strieborné predmety sa tiež výborne čistia popolom z cigariet.

* * *

Umelé hodvády zo stylonových, nylonových atď. vláken nikdy neperieme v horúcej vode, avšak po vypráti namočíme na niekoľko minút v čistej vode. Takýto kúpeľ upevňuje vlákna, čo je mimoriadne dôležité pre pančuchy.

RADÍME...

CISTENIE SUSTIANKA

Najskôr celý šuštiak umývame hubou, namydlenou mydlem Ixi. Keď kabát uschnie, dôkladne, miesto za miestom natierame parafinovým olejom. Kabát zaťesíme na ramienko, aby uschol.

UZATVÁRANIE POHÁROV

Aby sme tesne uzavreli patentný pohár, potrieme gumicu a okraj pokrievky troškou vaječného bielka, pritlačíme a naložíme spružinu — pohár určite bude výborne uzavretý. Samozrejme potom musíme patentne poháre pasterizovať.

VŠETKÝM, KTORÉ NECHCÚ MOSÍŤ KRÁTKE VLASY

Účes na sedem dní

Dlhé vlasys sa len vtedy majú nosiť rozpustené, keď sú vzdúšne a opatované. Preto si ich umývajte aspoň ráz do týždňa vyhovujúcim šampónom, dôkladne vyutierajte uterákom, nesušte príliš silne na horúcu a len slabo tupírujte. Každé štyri týždne treba končeky trocha pristrihnúť inak sa ľahko lámu a rozdrovajú.

Natáčky klaňte husto veľa seba, aby medzi nimi nevznikali medzery. Natáčky silne upevňujte, aby vlasys boli dosť napnuté. (2)

Vlasys si mierne tupírujte len v dolnej časti, kým hornú časť nechajte hladkú. V malom množstve použite aj lak, aby vlasys priľali nelietali. (3)

Tento účes je vyhovujúci vtedy, ak študujete alebo pracujete v predklone. Vlasys nad čelom sa mierne nadvihnu, sčesťu dozadu a tam sa upevnia sponou alebo mašľou. Dolné konce sa kefujú smerom navon. (4)

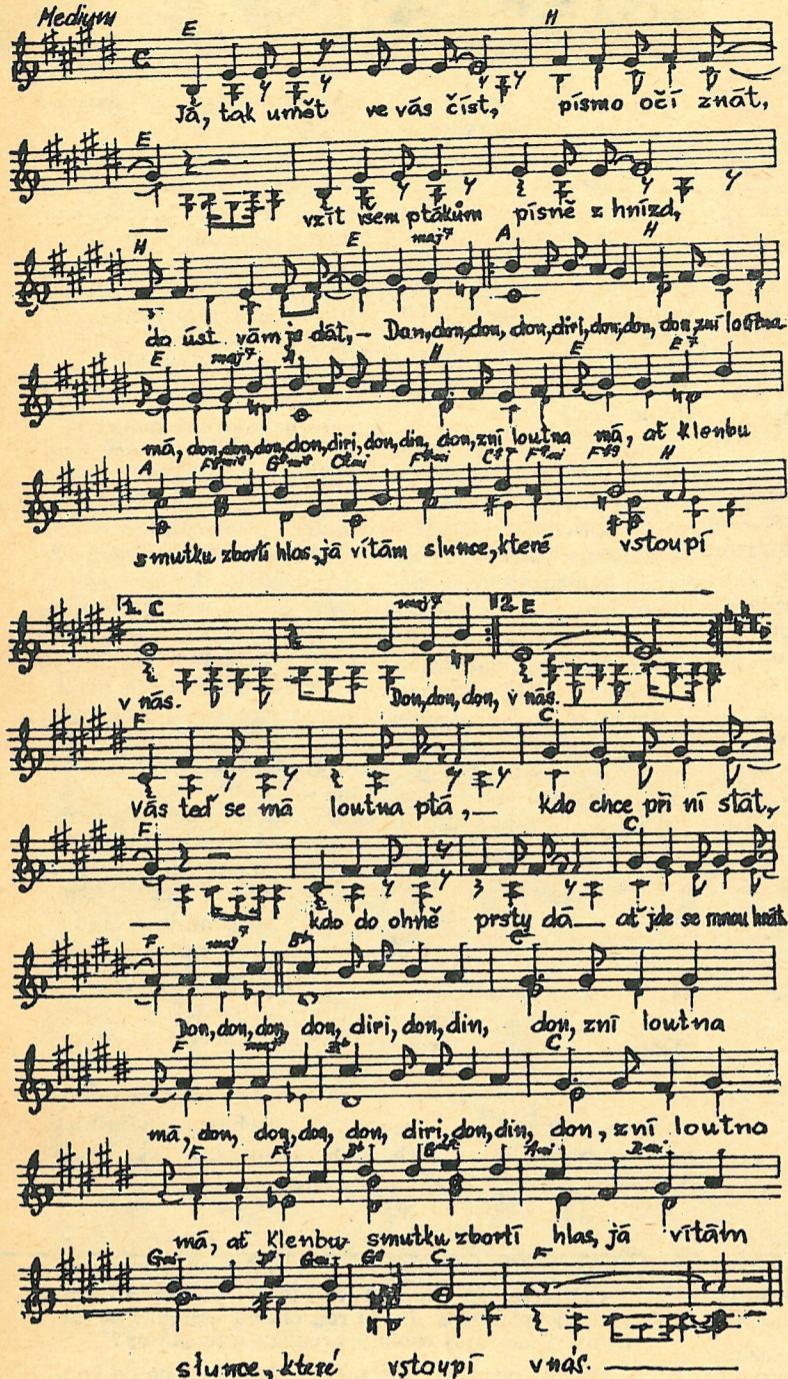
Ak by vám dlhé vlasys predsa len zavadzali alebo ku koncu sedmídňového obdobia už neboli dosť vzdúšne, najvhodnejšie je urobiť si malý drdol.

DON, DIRI, DON

SLOVÁ: JAN SCHNEIDER

HUDBA: BOHUSLAV ONDRÁČEK

FANTASTICKÁ POVÍDKA (III)

ODVRÁCENÉ

ložil výzkum, který předpokládal použití většího množství kyseliny sírové. Přes židli přehodil plášť, na okraji nádrže s kyselinou zanechal otisky prstů a v nádrži kus umělé živé tkáně. Kapalina, která takto vznikla, nevylučovala možnost, že je v ní rozleptané lidské tělo. Vědec s nejdůležitějšími pomůckami pro svou práci vsehl do letadla a odletěl daleko od lidí, do vysoko položené horské prolákliny. Tam začal horečně pracovat. Nejprve chtěl přečlověkat. Vypěstoval umělé tkáně všech druhů a velikostí, z kterých se mu podařilo sestavit lepší a dokonalejší lidské orgány. Tyto pokusy prováděl sám na sobě, postupně nahradil všechna ústrojí svého těla...

„Zde, například...“ vědec si sáhl na hlavu, „zde vidíš naoperované nové laloky mozku, které mi několikrát znásobily schopnost logického myšlení a tím i zrychlily spád měho vědeckého bádání.“

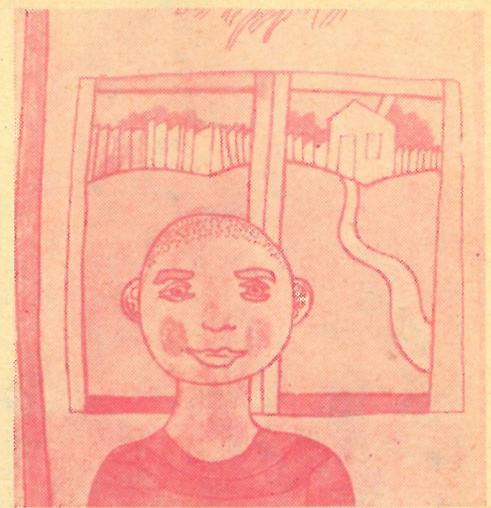
Petr byl jako ve snu. Počopil, že poslouchá génia který pronikl k samé podstatě života. Náhle si však uvědomil, že podivný letoun, sedátka, stěny místnosti, to jsou vlastně živí tvorové, umělé sestrojení pro potřebu tohoto

KOMB AJN

Oči mi popichalo strnisko.
Ostrihal kombajn polia na nízko
Oholená je pšenica
sťa hlava nulkou holiča

Ostrihané sú lány na ježka,
už kombajn lopatami neplieska
Na pole vyplul zlatý stoh
i prázdnú slamu v balíkoch

ZASLANÉ DO SÚTAŽE KRESIEB. MAL'BA JÁNA WIŚNIOWSKÉHO Z NEDECE.

NAPSALA HELENA TMĚJOVÁ

NEBEZPEČÍ

člověka. Opravdu nic necítí a nechápu? Což kdyby se poslušná živá hmota vymkla svému tvůrci z rukou?

S obavami pohlédl na vědce, ulekl se jeho strnulosti. Ruce a nohy mu toporně trčely, zrak upřený někam daleko. Trvalo několik okamžiků, než opět ožil.

„Nezbyvá mi již mnoho života, chlapče.. Nebudu ti vyprávět, co všechno jsem vytvořil. Nemám tolík času a ani nechci dát lidem do rukou své výzkumy. Takhle jste šťastnější. Teprve za mnoho let vyspěje lidstvo natolik, aby mu mohla moje práce přinést užitek. Také k tomu bude třeba úsilí mnoha lidí. Anten ten nejeniálnější jedinec nenezmůže, zůstane-li sám.“

Dleuze se zamyslel a pak vyprávěl dál.. Desítky let se těšil, že se k lidstvu vrátí s objevy, o kterých doposud jen snilo. Že z lidí učiní absolutně dokonalé tvory, se schopnostmi ovládnout přírodu. A zatím přinesly výsledky jeho práce jen zhoubu v podobě oranžového plynu, před kterým lidé musí už dlouhý čas být svázi život.

„Expantin!?” téměř vykřikl Petr.
„Nevím, jak ten plyn nazýváte...” unaveně odpověděl vědec, „vlastně to ani není plyn,

ale celá oblaka neviditelných mikroorganismů, která vznikla při mých pokusech... Buňky mého těla nejsou nesmrtelné. Po nějakém čase degenerují a já je musím nahradit jinými, vypěstovanými v živných roztocích. Nejčastěji — již po několika letech — jsem nahrazoval závitý mozku..."

Jednoho dne vědec zjistil, že z živných roztoků slehají oranžové plameny, začaly přetékat vřes okraj nádoby a plazily se po zemi. Brzy poznal, že to není oheň, ale záplava mikroorganismů s úžasnou schopností množit se. Noví jedinci mohou vzniknout dokonce i z mrtvých těl. To vše se děje tak rychle, že je prakticky nemožné vyhubit je. Sám vědec nechápal, jak mohli vzniknout. Ale oranžový plyn stoupal a on musel utéci, aby ho nezahubil. Zanedlouho se horská proláklina, kterou obýval, naplnila tímto plyнем až po okraj. Množení dělením postupovalo a plyn přetékal přes okraj rokle. Vědec si uvědomil, že jednoho dne obklípí celou zeměkouli : zahubí vše živé na zemi. Ne věřil však ve zničení lidského rodu. A v zániku všechny rostlin a živočichů neviděl nějak tak hrozného. Vždyť mohl lidem přinést daleko dokonalejší rostliny a živočichy, které sám vypěstoval. Nutně by nas

tal den, kdy by se bouralo a ničilo a vše staré by ustoupilo novému, lepšímu. Oranžový plyn by všechno zničil nejpřirozenější cestou. Vědec nechal působit živné roztoky ve své laboratoři, ze které se vylila mračna nových a nových oranžových virů, a odešel výše do hor, kam mohl expantní vystoupit až za mnoho let. Znovu vybudoval vědeckou laboratoř a podruhé se pestil do usilovné práce. Po čase však opět pozoroval vznik expanti-nu. Pochopil, že nejde o náhodu. Byla to vzpoura živých organismů proti tvůrci, který jim neomezeně vládl.

Vědec už nechtil domýšlet následky této katastrofy pro celé lidstvo. Zničil živné roztoky s umělými buňkami v nové i staré laboratoři. Expantinu přestalo pozvolna přibývat, vědce však stále zahloval oblak plynu. Byl už tak velký, že po přistání pohltil celý doutníkovitý dům. Vědec došel k poznání, že virovou nákalou jsou zachváceny i buňky jeho mozku a staly se tak producenty expantinu. Kdyby nezastavil jejich činnost, zahubil by nejeden sebeale i celé lidstvo. To znamená zemřít, bez mozku nelze žít.

„Ale co bude s expantinem, který již vznikl?“

„Neboj se,“ odpověděl vědec, „neodejdou ze světa s vědomím, že práce celého mého života přinesla lidstvu zkázu. Zde máš zkušavku s množstvím mikroorganismů, které se živí těly zcela bezbraných oranžových virů.“

Sotva vědec podal Petrovi žukmavku, zachvátila ho smrtelná křeč. Všude kolem začaly vířit drobné šedé šupinky, které se pomalu snášely dolů. Prostor, v němž Petr stál, se zvětšoval. Ve vříení sedých šupinek se mu jen stěží podařilo zahlédnout vědce. Zdejší se, jak je malý, jak znatelně se vytráci. Chlapec se stal

Za několik okamžíků si uvědomil, že stojí na startovaci rampě doutníkovitého domu, u nohou mu leží přesypy šedého prachu. Vítř je odnáší. Jediným dokladem prožitého dobrodružství je zkumavka, již svírá v dlani. Sypou se z ní drobounké duhové kuličky, rozbíhají se po vlnkách oranžové vrstvy plynu a očividně pohlcují průbojně vrcholky vzpínajícího se expanditnu.

Oranžová barva se rozplývá, prostor jasní. Zlý přízrak expanzivní nemine.

Lidé jsou zachráněni

KALENDÁR

OKTÓBER – RÍJEN

1	STREDA Ján vých. sl. 5.36 záp. sl. 17.14 vých. m. 19.12 záp. m. 12.46	16	STVRTOK Gerhard
2	STVRTOK Teofil	17	PIATOK Margaréta
3	PIATOK Tereza	18	SOBOTA Lukáš
4	SOBOTA František	19	NEDEĽA Peter
5	NEDEĽA Placík	20	PONDELOK Irena
6	PONDELOK Artur	21	UTOROK Uršula
7	UTOROK Marek	22	STREDA Filip
8	STREDA Brigita	23	STVRTOK Teodor
9	STVRTOK Ján	24	PIATOK Rafač
10	PIATOK František	25	SOBOTA Darina
11	SOBOTA Mária	26	NEDEĽA Lucian
12	NEDEĽA Vitold	27	PONDELOK Sabina
13	PONDELOK Eduard	28	UTOROK Simon
14	UTOROK Kališt	29	STREDA Narcíz
15	STREDA Hedviga	30	STVRTOK Saturnin
	vých. sl. 6.00 záp. sl. 16.43 vých. m. 11.37 záp. m. 18.08	31	PIATOK Wolfgang

NOVEMBER – LISTOPAD

1. SOBOTA Všetkých svätých	8. SOBOTA Viktor
2. NEDEĽA Juraj	9. NEDEĽA Teodor
3. PONDELOK Hubert	10. PONDELOK Andrej
4. UTOROK Karol	11. UTOROK Martin
5. STREDA Alžbeta	12. STREDA Matúš
6. STVRTOK Leonard	13. STVRTOK Stanislav
7. PIATOK Ver. októbrová soc. revolúcia	14. PIATOK Juditá
	15. SOBOTA Leopold

SNÁR

VERITE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME.
ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY
POZRIE DO SNARA, AJ KEDO TO POKLADA
ZA PREDSDOK NASÍCH BABIČIEK. KO-
NECNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA.

Blato, padnút do neho — zlo stojí pred tebou — na rukách mat — získaš nepatrné výhody — vidiet — maj sa na pozore pred klebetami

Clovek, šťastného vidiet — bohatstvo

- spiaci — malé radosti
- veľa ťudí — nepokoje
- neznámeho vidiet jest — niekoť ta chce obrat o majetok
- pekný — zdravie
- smutný — dotkne sa ta cudzie neštastie
- fúzaty — más skloný k vzrušeniu

Dieťa, sám mat — šťastie a požehnanie

- vidiet padat — rušenie tvojich záležitostí
- veľa ich videt — starosti a námaha
- u muža na rukách — narodenie chlapca
- u ženy na rukách — narodenie dievčata
- vidiet krstí — zažiēť radost
- hrat sa videt — spokojnosť a veselosť
- pekne — urobis prijemnú radost

Dom budovať — šťastie v láske

- prázdný — prianie sa ti nesplní
- opravovať — budeš mat náštevu
- na spadnutie — chrán sa, tvoja ľahkomyselnosť ti spôsobi neprijemnosť
- opustiť — zisk, výhoda

Fotografovať sa — klameš sám seba

- svojich blízkych — dobrá budúcnosť
- sám niečo — si veľmi presný

Hnoj videt — nemoc

- nakladat — budeš zneuctený falosnými priateľmi
- byt ním obhádzaný — neštastie
- od kráv — zdravie
- na veľkej hromade — bohatstvo

Jazyk, nemocný — malé utrpenie

- opuchlý — nemoc príbuzného
- veľmi dlhý — tažké trápenie
- jest — zdravie

RADY ♦ PORADŇA ♦ RADY ♦ PORADŇA ♦ RADY

PRAVNÍK

USTAWA O AMNESTII

Z okazji dwudziestopięciolecia Polski Ludowej Sejm PRL uchwalił w dniu 21 lipca 1969 r. ustawę o amnestii (Dz. U. 21 poz. 151).

W myśl powyższej ustawy — amnestii podlegają przestępstwa popełnione przed 15 lipca 1969 r., za które ustanowiono karę pozbawienia wolności do lat 2 lub karę grzywny albo obie te kary łącznie, jak również przestępstwa zagrożone karaą surowszą, w których jednak kara orzeczona lub kara przewidywana nie przekracza 2 lat pozbawienia wolności.

Szerszej amnestii podlegają kobiety, które do dnia wejścia w życie ustawy sprawowały opiekę na dziecku w wieku do lat 16, osoby które ukończyły — kobiety lat 50, mężczyźni lat 60 i wreszcie małoletni, którzy w chwili popełnienia przestępstwa nie ukończyli lat 18. Tym osobom pozwala się w niepamięć i przebacza przestępstwa zagrożone karą do 3 lat pozbawienia wolności lub też daruje karę w tych granicach orzeczoną.

Kary orzeczone w granicach od 2 do 3 lat, lub też w stosunku do wyżej wymienionego uprzewilejowanego osoby w granicach od 3 do 5 lat lagodzi się o połowę.

Wyższe kary pozbawienia wolności orzeczone do lat 15 lagodzi się o 1/3.

Amnestii nie stosuje się do przestępstw popełnionych przez zbrodniarzy faszystowsko — hitlerow-

skich, do przestępstw sabotażu i szpiegostwa, zabójstwa, gwałtu, rabunku, kradzieży rozbójniczej, zagarnięcia mienia społeczeństwa powyżej 100 000 złotych, ciężkich przestępstw dewizowych, umyślnego spowodowania pożaru, przestępstw drogowych, popełnionych w stanie nietrzeźwości, jeżeli w ich wyniku nastąpiła śmierć człowieka lub ciężkie uszkodzenie ciała oraz w stosunku do recydystów i sprawców przestępstw o charakterze chuligańskim.

Przestępcy którzy popełnili przestępstwo lapownictwa lub płatnej protekcji podlegają amnestii w węższym zakresie a mianowicie gdy kara orzeczona lub przewidziana nie przekracza 1 roku pozbawienia wolności.

Przepisy ustawy amnestycznej nie stosuje się do

osób którzy nie byli znani ni organem powołanym do ścigania przestępstw w chwili wejścia w życie ustawy amnestycznej (22 lipca 1969 r.). Osoby te mogą jednak skorzystać z amnestii jeżeli do dnia 31 grudnia 1969 r. zgłoszą się do organu powołanego do ścigania przestępstw i ujawnią istotne okoliczności czynu oraz osoby, które współdziałaly z nimi w dokonaniu przestępstwa. Osoby te korzystają z amnestii nawet w szerszym zakresie i to zarówno w odniesieniu do kary grożącej lub wymerzonej za dane przestępstwo jak i w odniesieniu do przestępstw wyłączenych z amnestii.

W. FERFET

LEKARZ
WĘTERYNARII

DYZENTERIA JAGNIAT

U owiec zdarzają się sporadyczne i masowe zakażenia wywołane przez tak zwane bakterie beztlenowe, czyli bakterie, które do swojego życia nie potrzebują tlenu w powietrzu. Zakażenie zdarza się szczególnie często po przebiegnięciu jagniąt. Brak higieny, duszność, mały dostęp światła i ciasnota owczarni sprzyjają pojawiению się choroby. Stwierdzono, że przekarmienie mlekiem powoduje zaburzenia żołądkowo-jelitowe, torujące drogi dzyzenterii. Brak higieny matki karmiącej, szczególnie wymienia i styków oraz powałanie skóry kalem przyczyniają się do zakażenia jagniąt. Ważną w zakażeniu rolę odgrywają nosicie i siewcy bakterii, kał zwłaszcza płynny jest niebezpiecznym roznośnikiem dzyzenterii.

Dyzenteria występuje najczęściej u noworodków i osesków 3-dniowych po krótkim, kilku godzinnym określonym wyleganiem. Choroba występuje nagle i trwa kilka godzin lub 2-3 dni. Po okresie wstępny, w którym jagnię jest smutne, odbija się od stada, nie chce ssać, jako najważniejszy objaw występuje krwawa biegunka. Kał wydzielany co chwilą, brązowy cuchnący z domieszką krwi. Grzbiet jagnięcia jest zgriet, zwierze kładzie się i po

krótkiej agonii ginie. Czasem, po nocy, stwierdza się kilka jagniąt padłych, u których wieczorem nie było żadnych objawów chorobowych. Podstawa rozpoznania jest masowość zakażowania noworodków wśród objawów krwawej biegunki.

W związku z bardzo krótkim czasem trwania choroby i piorunującym przebiegiem mamy duże trudności w leczeniu. Stosuje się tu przede wszystkim specjalną surowicę.

Można na przeczeszczanie podać olej rycynowy. Równocześnie z surowica podaje się środki nasercowe.

Bardzo ważne w tej chorobie jest zapobieganie. Godnym poleceń jest szczepienie zapobiegawcze matek przed okiem. Takie szczepienie matek

ZUZKA
VARI

POLIEVKA Z PRAŽENÉHO CESTA

Rozpočet pre 4 osoby: 4 lžízice strúhanky alebo drobných fliačkov, 3/4 lžízice masti, 1 menšia cibuľa, červená sladká paprika, mleté čierne koreniny, soľ, petržľová vňať.

Na rozpustení masť dáme strúhanku alebo drobné fliačky, postrúhanú cibuľu a oprážime do ružovca. Potom pridáme červenú sladkú papriku, zalejeme potrebný množstvom vriacej vody, pridáme mleté čierne koreniny, posekanú petržľovú vňať, povaříme asi 10 minút a odložíme. Takúto polievku si môžeme prípraviť aj zo zvyšku rezancového cesta, ktoré postrúhameme na hrub-

nené listy, podlejeme vriacou vodou a v horúcej rúre alebo na platinu udusíme.

Ked' je kel mäkký, naplnené listy vyberieme, zvyšok posypeme mŕukou, podusíme a do hotového priváru znova vložíme naplnené listy.

Pinka: Ryžu umyjeme, oprážime na masti, zalejeme horúcou vodou a v rúre udusíme. Udusenú necháme vychladnúť a potom ju zmiešame so zomletým mäsom, postrúhanou cibuľou, rozrotetým cesnakom, mletým čiernym korením, soľou, vajcom a majoránom.

Podávame so zemiakmi alebo chlebom.

PIROŽKY

Rozpočet pre 4 osoby: 300 g krupicovej mŕuky, 1 a 1/2 dl mlieka, 10 g droždia, 1 vajce, trochu masti, soľ: Plinka: 100 g bravčového mäsa, 100 g hovädzieho mäsa, 1 cibuľa, 1 na

tvrdou uvarené vajíčko, soľ, mleté čierne koreniny, 2 lýčice udusenej ryže.

Do mŕuky rozdrobíme droždie, pridáme soľ a s teplým mliekom vypracujeme cesto. Ked' trochu poстоja, zamiešame doň mast a necháme na teplom mieste vykysnúť. Potom ho rozvalkáme asi na hrúbku 1 cm a povykrajujeme kolieska, na ktoré poukladáme kôpk'y plinky. Preložíme ich napoly, okraje stačíme, dám na vymästený plech, potrieme rozľahaným vajíčkom, necháme nakysnúť a upečieme. Namiesto mäsovej plinky môžeme použiť aj kapustovú.

PLINKA: Uvarené hovädzie a udusené bravčové mäso zomelieme, pridáme dusenú ryžu, posekané, na tvrdou uvarené vajce, na masti upraženú cibuľku, mleté čierne koreniny a soľ. Ak je plinka veľmi hustá, rozriedime ju vývarom z mäsa.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEZITOSTMI? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. p. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKÁCH NASEHO CASOPISU A V DOPISECH.

ŽIVOT
CZASOPISMU
SPOŁECZNO
KULTURALNE

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce. Ukaże się około 15 każdego miesiąca. Redaguje Kolegium w składzie: František Bednářek, Cecília Bielenová, Augustyn Bryja, Adam Chałupec (redaktor naczelný), Vladimír Hess, Tereza Heteniaková, Marian Káskiewicz (zastępca redaktora naczelnego), Ján Krišák, Lídia Mšálková, Ignác Nižník, Ján Ondica, Jerzy Zagórski.

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Tłumaczenie na jęz. słowacki — Elżbieta Stojowska. Korekta jęz. słowackiego — Ludmiła Choiłajowa. Red. techniczny — Kryštof Tomczyk. Oprac. graf. — Joanna Deresz.

Nadesłany rekoncept, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „WSPÓŁCZESNE” RSW, „PRASA”, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-21-11.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37. TEL.: 21-15-41, 28-22-81.

Prenumerata na kraj, roczną i kwartalną dla czytelników indywidualnych przyjmuje urzędowy pocztowy oraz listonosze. Czytelnicy indywidualni mogą dokonywać wpłat również na konto PKO nr 1-6-1000-20 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictwa „Ruch” Warszawa, ul. Towar

